

СЛУ

НА СОЦИЈАЛИСТИЧКА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

3770 СЛУЖБЕН ВЕСНИК НА СРМ
91001 - СКОПЈЕ, п.факс 51

К

„Службен весник на СРМ“ излегува по потреба. Рок за рекламации 15 дена. Огласи според тарифата.

Вторник, 19 април 1988

Скопје

Број 13

Год. XLIV

Аконтацијата за 1988 година изнесува 12.000 динари. Овој број чини 600 дин. Жиро сметка 40100-603-12498

206.

Врз основа на член 12 од Законот за заштита при работа („Службен весник на СРМ“ бр. 17/87), Републичкиот комитет за труд, по прибавено мислење од Сојузот на синдикатите на Македонија и Стопанската комора на Македонија, на седницата на Комитетот, одржана на 29 февруари 1988 година, донесе

П РА В И Л Н И К

ЗА ЗАШТИТА ПРИ РАБОТА ПРИ ИЗВЕДУВАЊЕ НА ГРАДЕЖНИ РАБОТИ

1. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

Со овој правилник се пропишуваат посебни мерки за заштита при работа кои се применуваат при изведување на градежни работи.

Како градежни работи, во смисла на овој правилник, не се сметаат работите кои се изведуваат во погони или помошни работилници на градилиштето и на други места, заради приготвување, преработка и обработка на градежни елементи што се вградуваат во градежните објекти.

Член 2

На орудијата за работа, уредите и другите средства за работа кои се користат во градежништвото, се спроведуваат мерките за заштита утврдени со овој правилник и со другите прописи донесени врз основа на Законот за заштитата при работа.

II. МЕРКИ ЗА ЗАШТИТА ПРИ РАБОТА НА ПОЕДИНИ РАБОТИ И НА УРЕДИТЕ НА МЕХАНИЗИРАН ПОГОН

1. Уредување на градилиштето

Член 3

Со изведување на градежните работи може да се започне по целосното уредување на градилиштето согласно одредбите на овој правилник.

Градилиштето мора да биде уредено така да овозможи несметано и безбедно изведување на сите градежни работи од почетокот до завршетокот на изградбата на инвестициониот објект.

Член 4

Градилиштето се уредува врз основа на посебен елаборат кој ги содржи мерките за заштита при работа.

Член 5

Елаборатот за уредување на градилиштето од член 4 на овој правилник, во поглед на заштитата при работа, ги опфаќа особено следните мерки:

1. обезбедување на границите на градилиштето од пристап на невработени лица;

2. уредување и одржување на сообраќајниците во градилиштето;

3. определување на местото, просторот и начинот на разместување и складирање на градежните материјали;

4. изградба и уредување на просторот за чување на опасни материјали;

5. начин на транспортирање, натоварување, истоварување и депонирање на разни видови градежни материјали и тешки елементи;

6. обезбедување на опасните места и загрозувањето простории на градилиштето;

7. начин на работа на места каде што се појавуваат штетни гасови, прав, пареа, бучава, вибрации, односно каде што може да настане оган и сл.;

8. уредување на електричните инсталации за погон и осветление на одделни места на градилиштето;

9. определување на видот и сместувањето на градежните машини и постројки и нивно соодветно обезбедување со оглед на локацијата на градилиштето;

10. определување на видот и начинот на изведување на градежните скелиња;

11. начинот на заштита од паѓање од височина или во длабочина;

12. определување на работите и работните задачи на кои постои зголемена опасност по животот и здравјето на работниците како и видовите и количината на потребните лични заштитни средства и заштитна опрема;

13. изградба, уредување и одржување на санитарните јазли на градилиштето;

14. начин на снабдување на градилиштето со вода за пиење и за технички потреби;

15. организирање прва помош на градилиштето;

16. организирање на престој, исхрана и превоз на работниците на градилиштето и од градилиштето.

Член 6

Сите материјали, уреди, постројки и опрема потребни за изградба на инвестициониот објект односно за изведување на одредена работа на градилиштето мора да бидат поставени односно складирани на однапред определени места така да е овозможен лесен преглед и нивно несметано рачно или механизирано земање без опасност од уривање и слично.

На градилиште на кое не постои можност за складирање на градежните материјали во потребните количини, дозволено е доставување на материјали само во количини што можат да се сложат без затрупување на приходите и минувањата и без опасност од уривање.

Член 7

На градилиштето мора да постои план за движење на превозните средства, со податоци за дозволените и забранетите правци, влезови, излези, кривини, брзина на движење и сл.

Планот на движење на превозните средства треба да биде истакнат на видно место на влезот од градилиштето.

Член 8

Во кругот на градилиштето мора да се постават сообраќајни знаци према важечките прописи за сообраќај на јавни патишта

Брзината на движење на возилата во кругот на градилиштето не смее да биде поголема од 10 км/час.

Член 9

Дрводелските, столарските, армирачките, браварските, автомеханичарските и други помошни работилници на градилиштето, по правило треба да бидат сместени надвор од опасните зони на градилиштето. Ако тоа не е можно, мора да се предвидат и да се обезбедат соодветни мерки на заштита при работа на работниците што работат во тие работилници.

Во помошните работилници на градилиштето од став 1 на овој член се преземаат пропишаните мерки за заштита при работа во согласност со важечките прописи.

Член 10

Пред отпочнувањето со работата на градилиштето мора да се обезбедат објекти за сместување и исхрана на работниците и хигиено санитарни уреди, во согласност со одредбите од овој правилник и другите важечки прописи за заштита при работа.

Член 11

На секое градилиште се организира соодветна и ефикасна служба за прва помош за вршење итни интервенции при повреди на работници при работа.

Во зависност од степенот на опасноста, бројот на работниците, локацијата на градилиштето и неговата оддалеченост од здравствените установи, условите за сместување на повредените работници и друго, на градилиштето мора да се обезбедат потребни санитарски и други средства и соодветен стручен персонал за давање прва помош.

2. Земјани работи

Член 12

При изведување на земјани работи на длабочина поголема од 100 см задолжително се преземаат заштитни мерки против рушење на земјаните слоеви од бочните страни и против обрушување на ископаните материјали.

Рачно откопување на земја се изведува одозгора надолу. Секое поткопување е забрането.

Копање земја на длабочина поголема од 100 см се изведува под контрола на стручно лице.

Член 13

При машинско копање земја, ракувачот со машината и раководителот на работите се должни да се грижат за безбедноста на работниците што работат околу машината за ископ на земјата.

Член 14

Работите на подградување и разутирање на ископи се изведуваат стручно, врз основа на соодветни нормативи или статички пресметки и цртежи.

Член 15

При вршењето ископ на земја или чистење од земја на затрупани јами, бунари, канали и слично, мора претходно да се провери дали евентуално нема јаглен моноксид односно други штетни запаливи или експлозивни гасови.

Член 16

За слегување на работниците во ископот и излегување од ископот мора да се обезбеди цврста подвижна скала прописно заштитена од лизгање со должина што поминува над работ на ископот за најмалку 75 см.

Наместо подвижна скала од став 1 на овој член може да се предвиди изработка на соодветни скали и рампи, ако со тоа е обезбедено сигурно движење на работниците и за време на врнежи.

Член 17

Ако ископот на земја се врши со минирање, работите задолжително се изведуваат според важечките прописи за минирање.

Копање на ровови и канали

Член 18

Ископ на земја во длабочина до 100 см за темели, канали и сл. може да се врши без разутирање, ако тоа цврстината на земјата го дозволува. Ископот на земја во длабочина поголема од 100 см. може да се врши само со постепено обезбедување на бочните страни на ископот.

Разутирање на страните на ископот не е потребно ако бочните страни на ископот се под агол на внатрешното триење на почвата која се копа (природен нагиб на теренот) ниту при етажно копање во длабочина.

Член 19

Рововите и каналите мора да се изведат во широчина која овозможува несметана работа на разутирањето на бочните страни, како и работа на работниците во нив.

Најмалата широчина на ровот односно каналот длабок 100 см. се определува слободно. При длабочина над 100 см. ширината на ровот односно на каналот мора да биде толкава, да по извршеното разутирање чистата широчина изнесува најмалку 60 см.

Член 20

Дрвото и другите материјали кои при ископот се употребуваат за разутирање на бочната страна на ровот и каналот мора според својата цврстина и димензии да одговараат на целта за која се наменети, согласно важечките технички прописи односно југословенските стандарди.

Разутирањето на рововите и каналите мора да одговара на геофизичките особини, растресеноста и притисокот на почвата во која се врши ископот, како и на соодветните статички пресметки.

Ископаниот материјал од рововите и каналите мора да се исфрли на потребна оддалеченост од ископот за да не постои можност за негово обрушување во ископот.

Растојанието помеѓу одделни елементи на оплатата на страните на ископот мора да се определи така што да се спречи растурање на земја, а во согласност со особините на почвата од ставот 2 на овој член.

Член 21

Оплатата за потпирање на бочните страни на ископот (ров, канал, јама) мора да излегува најмалку за 20 см. над ровот на ископот, за да се спречи паѓање на материјалите од теренот во ископот.

При исфрлањето на земјата од ископот, од длабочина над 200 см. задолжително се употребуваат меѓуподови положени на посебни потпирачи. Меѓуподовите не смеат да се оптоваруваат со количина на ископаните материјали поголема од определената, со која работникот мора да биде запознат пред почетокот на работата, и мора да имаат заштита на рабовите, висока најмалку 20 см.

Симнувањето на оплатата и насипувањето на ископот се врши под надзор на стручно лице. Ако вадењето на оплатата ја загрозува безбедноста на работниците, оплатата мора да се остави во ископот.

Средствата за спојување и зацврстување на деловите на потпирачите, како што се клинови, окови, винтови, шајки, жици и сл. треба да одговараат на важечките југословенски стандарди.

Член 22

Ако ископот на земја за нов објект се врши на длабочина поголема од длабочината на темелите на непосредно постојан објект, таквата работа мора да се врши според посебен проект, со примена на мерки за заштита при работа и мерки за обезбедување на соодветниот објект.

Член 23

При машинско копање на ископ мора да се во ди сметка за стабилноста на машината.

При машинско копање, ископаната земја се остава на оддалеченост што не ја загрозува стабилноста на страните на ископот, ако по извршениот ископ треба да се вршат и други работи во ископот, рабовите на ископот можат да се оптоварат со машини или други тешки уреди само ако се преземени мерки против обрушување кои можат да настанат поради таквите оптоварувања.

Член 24

Ако во рововите и каналите со неразупирани страни на ископот се полагаат цевки, водови и сл., на местата на кои е неопходен пристап на работниците на дното на ископот заради вршење на потребните работи на тие цевки, водови и сл., бочните страни на ровот односно каналот, во потребната ширина мора да се обезбедат од обрушување, со разупирање, како што е предвидено во член 20 став 2 од овој правилник.

Член 25

Забрането е спуштање на цевки, водови и сл. во рововите и каналите, со градежни машини кои према упатствата на производителот не се наменети за дигање и спуштање на товари.

Широки ископи

Член 26

Наклонот на бочните страни на широк ископ се определува според одредбите на член 18 став 2 од овој правилник.

Ископи за усеци и засеци при градење на патишта и слично можат да се изведуваат само врз основа на соодветен проект.

Член 27

Патиштата и рампите за одвезување на материјалот мора да одговараат на цврстината на теренот и превозните средства. Нивниот наклон не може да биде поголем од 40%.

Товарање материјали на товарно возило со помош на натоварувач или друго механизирано средство не смее да се врши преку кабината на возилото, ако истата не е заштитена од механичко оштетување.

Член 28

Потпирање на бочните страни на широки и длабоки ископи, како и изведување на слепи зидови, може да се врши според плановите и претходните пресметки, водејќи сметка за можноста од навлегување вода и од зголемени притисоци во зидовите на ископот.

Член 29

Ако ископот се врши во близината на градежни и други објекти, кои можат да влијаат врз изведувањето на работите, ископот може да се врши со обезбедување на заштитни мерки од член 22 на овој правилник.

Копане бунари, шахти и јами

Член 30

Копане бунари, шахти и јами, без оглед на нивната намена односно употреба, како и поправка и чистење бунари и шахти се врши под надзор на определено стручно лице.

Копане на индустриски шахти и бунари може да се врши само врз основа на проект, кој ги опфаќа соодветните мерки на заштита при работа.

Член 31

Пред влегување во бунар, шахта или јама задолжително се проверува дали во нив не се наоѓаат опасни гасови. Ако се утврди присуство на такви гасови, слегувањето на работниците во бунарот, шахтата или јамата може да се дозволи дури по отстранување на тие гасови и по проверката дека гасови нема.

Проверувањето на присуство на опасни гасови и нивното отстранување го врши определено стручно лице.

Член 32

При копане бунари, шахти и јами во близина на јагленокопи, фабрики, гасни цевководи, градска односно индустриска канализација и слично, по правило, треба да се предвиди можност од појава на опасни гасови. Проверувањето на присуство на так-

ви гасови во бунарите, шахтите или јамите задолжително го врши определено стручно лице со соодветни методи и средства.

Член 33

Копане и разупирање на бунари, шахти или јами мора да се врши врз основа на статичка пресметка и проект, што ги содржи и соодветните мерки на заштитата при работа.

Член 38

Работниците што работат во бунари, шахти и јами мора да користат заштитен појас со јаке за извлекување и сигнално јаке за давање сигнали во случај на опасност.

Член 34

Заради заштита на работниците што работат на дното на бунар, шахта или јама од материјалите што паѓаат од наравата за извлекување на ископаната земја, мора да се постави заштитна стреа на височина од најмалку 200 см., од дното на ископот.

Член 35

Ако при копане бунар, шахта или јама се користат бетонски или метални обрачи за поткопување, височината на поткопот не смее да биде поголема од 20 см.

Член 36

Заради спречување паѓање на материјали во бунар, шахта или јама, мора, околу работ на објектот да се постави полна заштитна ограда, висока најмалку 100 см.

Како заштитна ограда може да послужи и зидот на бунарот или јамата, со тоа што тој при евентуалното одронување мора постојано да се дозидува.

Член 37

Слегување на дното на бунар, шахта или јама и излегување во кошницата на наравата за извлекување материјали е забрането.

Член 38

Чскрекот односно вителот за извлекување и спуштање на материјали мора во поглед на заштитните мерки да одговара на важечките прописи за заштита при работа со дигалки.

Член 39

Ако копањето на бунари, шахти, или јами се врши со минирање, покрај мерките на заштитата при работата предвидени со важечките прописи за минирање, треба да се применуваат и следните мерки:

1. палење на мините се врши само со помош на електричен уред од површината на теренот;
2. пред влегување во бунарот, шахтата или јамата по минирањето мора претходно да се изврши проветрување и да се провери состојбата на гасовите;
3. пред продолжување на работите по минирањето мора да се провери состојбата на бочните страни на бунарот, шахтата или јамата, заради отстранување на евентуалната опасност од обрушување.

Член 40

Отстранувањето на оплатата и потпирачите при зазидување на бунарите се врши одоздола нагоре, постепено, со напредување на зазидувањето, но така што, да не биде загрозувана стабилноста на преостанатото потпирање.

Ако работите од став 1 на овој член се вршат во сиплив материјал, оплатата не смее да се вади, туку мора да се созида во бунарот.

3. Зидарски работи

Член 41

При поставување на профилите и обележување на насоките на зидовите со помош на жици, на жичите во соодветни растојанија мора да се постават обоени ознаки за предупредување или други лесно забележливи ознаки.

Член 42

Приодите и минувањата за сите работни места на кои се вршат зидарските работи мора да бидат изведени така што по нив да можат без пречки да се движат работниците и да се пренесуваат и превезуваат материјали.

Не е допуштено оставање на материјали и други средства за работа на минувањата и на места што за тоа не се определени.

Слагање материјали на работните места може да се врши само во количини што одговараат на носивоста и големината на расположивиот простор. Височината на наслагите мора да одговара на видот на материјалите и не смее да ја преминува височината што ја загрозува стабилноста на материјалите.

Член 43

Пред малтерисувањето, просториите мора да се исчистат од сите отпадни градежни материјали, жици и слично.

Работа со вар и приготвување на малтер**Член 44**

Коритото за гаснење на вар мора да се наоѓа покрај варната јама и мора да биде заградена на местата на кои постои опасност работникот што ја гасне вартата да падне во варната јама.

Варната јама мора да биде заградена од сите страни со цврста ограда висока најмалку 100 см.

Местото кај варната јама од кое се зема гасената вар мора да има работен под и да биде обезбедено од паѓање на работници, а по потреба, и обезбедено со цврста ограда.

Алатот за гаснење на вар и за земање на гасената вар мора да биде опремен со долга дрвена рачка заради заштита на работникот од прскање и испарување при мешањето и вадењето на вартата.

Член 45

Хидратираната вар во амбалажа мора да се чува во суви простории.

Садовите или направите за рачно пренесување на малтер мора да бидат прилагодени за лесен пренос, без потурување. Вкупната тежина на малтерот и садот не смее да надмине 20 кг. по работник — маж, односно 15 кг. по работник — жена или младенец.

Градење во ископи**Член 46**

Материјалот потребен за градење во ископи (темени, канали, окна и сл.) не смее да се слага на работ на ископот или на места, каде уривањето на материјалот би довело до опасност по работниците во ископот.

Спуштањето на материјалот мора да се врши со помош на направа (желебови, инки) или со помош на транспортни средства (транспортери, дигалки и сл.), зависно од видот, формата и тежината на материјалот.

Спуштањето на потенцијални градежни елементи мора да се врши со работници обучени за такви работи, под надзор на определено стручно лице.

Градење над теренот**Член 47**

Градежни и други работи на приземни згради и во внатрешноста на повеќекатни објекти, високи до 450 см. над теренот односно над подот на меѓукатната конструкција, можат да се изведуваат со употреба на помошни скелиња или подвижни скали со врзување на работниците, ако се користењето на таквите средства е можно да се изведуваат тие работи без опасност по животот на работниците.

Градежните работи на објектот повисоки од 450 см. над теренот односно над подот на меѓукатната конструкција, мора да се изведуваат со користење на соодветни скелиња.

Член 48

Ако при изведување на работите од член 47 на овој правилник постои можност работниците да паднат надвор од објектот, задолжително се поставуваат соодветни заштитни стреи, така да висината од која може да се падне не преминува 300 см. Во такви случаи работниците мора да се врзат со соодветен заштитен појас.

Ако при работа на отворени рабови на катови, балкони, тераси и др., заштитна ограда од оправдани причини не може да се постави или ако работите што се вршат на такви места се од помал обем или краткотрајни, работниците што ги вршат, мора, за време на работата да бидат врзани со помош на заштитен појас и јаже во должина од најмалку 150 см.

Работа на висина во смисла на овој правилник се смета работата што се изведува на висина поголема од 300 см. над теренот односно над меѓукатната конструкција или изградената заштитна конструкција, како и работата на коси кровови со наклон поголем од 30°.

Член 49

При градењето на зидови, зидањето од работното скеле или почвата, по правило, се врши до височина од најмалку 150 см. од подот на скелето или почвата.

Тулите, малтерот и другите потребни материјали, на работните места и кон работното место на зидарот, мора да бидат уредно, рамномерно и стабилно сложени.

Член 50

Зидарските и другите градежни работи на височина или на места на кои постои опасност од паѓање во длабочина, може да ги врши само квалификуван градежен работник (зидар и др.), кој е здравствено способен за работа на височина.

Градење на фабрички оаци**Член 51**

Градење, реконструкција, монтажа или поправка на висок фабрички оац може да се врши само врз основа на документација, која ги содржи и соодветните мерки на заштита при работа.

Член 52

Градење на нови и реконструкција и поправка на постојни високи фабрички оаци можат да вршат само лица квалификувани за таква работа, и тоа под непосреден надзор на определено стручно лице.

Работниците што градат или монтираат високи фабрички оаци мора да бидат здравствено способни за работа на височина.

Пред почетокот на работите на градењето, реконструкцијата, монтажата или поправката на високи фабрички оаци, работниците се подложуваат на специјалистички лекарски преглед заради утврдување на нивната здравствена способност за работа на височина.

Член 53

Високите фабрички оаци мора да имаат сигурен пристап за качување и слегување од оацот.

Скалата за качување на оацот односно за слегување од оацот мора да има прачки од тркалезно железо со пречник од најмалку 18 мм на меѓусебна вертикална оддалеченост која не смее да изнесува повеќе од 300 мм. Широчината на скалата мора да биде најмалку 450 мм, а оддалеченоста на пречката од ѕидот мора да биде 160 мм.

Првата пречка на скалата за качување од надворешната страна на оацот мора да биде вградена на височина од 300 см. над теренот.

На скалата за качување на фабрички оац мора во растојанија од најмалку 500 см. да се оградат двојни лакови со растојание од 200 мм за грбна заштита односно за одмарање при качување или слегување. Оддалеченоста помеѓу средината на пречките за качување и средината на лаките за грбната заштита треба да изнесува од 600 до 800 мм.

На сидани или бетонски оцади на кои пречките за качување и лаковите за грбна заштита се вградени во сидот на оцакот, мора да се вгради челично заштитно јаже за приврзување при качувањето односно слегувањето.

Заштитното јаже од став 5 на овој член не мора да се постави ако грбната заштита по целата должина на скалата е поставена на такви растојанија што го оневозможува паѓањето на работникот на грб.

Член 54

Над минувалиштето односно над работните места околу оцакот во градење мора да се постави стреа за заштита на работниците од случајно паѓање на материјали односно алат од височина.

Член 55

При временски непогоди (јаки ветрови, дождови и грмотевици) работата на изградбата на оцакот мора да се запре додека траат временските непогоди.

Градење сводови и лакови

Член 56

Градење на сводови и лакови може да се изведува само врз основа на планови и со квалификувани сидари кои мора да бидат запознати со опасностите што им се закануваат при тие работи.

Отстранувањето на потпирачите и оплатата што служат за градење на сводови и лакови може да се врши само по налог на раководителот на работилиштето и под негов надзор.

Монтажа на скали

Член 57

Монтажа на скали може да се врши само врз основа на планови за монтажа и писмени упатства на проектантот.

За време на монтажата на скалите, нивната употреба за минување мора да се спречи со помош на соодветни браници.

4. Дрводелски работи

Член 58

Острите сечила на дрводелскиот алат (секири, пили, глета и слично) при преносот мора да бидат на погоден начин покриени заради заштита на работниците од повреда.

Член 59

Со машините или механизираниот алат за обработка на дрво на градилиштето можат да ракуваат само квалификувани работници запознати со опасностите што им се закануваат при работата со машините или механизираниот алат.

По секое користење, градежниот дрвен материјал треба да се прегледа, очисти од шајки, остатоци на окови и др. и да се сложи. Така уреден може да се употребува за нови дрводелски работи.

Обезбедување на премини

Член 60

Влезовите, премините и минувалиштата околу објектот во градба мора да бидат заштитени од паѓање на материјали од височина, со заштитни стреи.

Височината на заштитната стреа од почвата, по правило, не смее да биде помала од 220 см.

Рампи и коси приоди и минувалишта

Член 61

Рампите и косите приоди и минувалишта (трепни) мора да бидат изградени од цврсти и здрави материјали и одржувани за целото време на градењето во исправна состојба. Поставените рампи, коси приоди и минувалишта, пред употребата и во текот на работите, мора да бидат прегледани од раководителот на работите или друго определено лице.

Рампите и косите приоди и минувалиштата составени од повеќе елементи треба да дејствуваат како целина и да бидат потпрени така што да се спречи прекумерен угиб односно лулање.

Мосниците (фосни) како и другите елементи на рампите и косите приоди и минувалишта (насоки и др.), мора меѓусебно и во целина добро да се прицврстат за своите подлоги односно наслони.

Ако рампите и косите приоди и минувалишта се употребуваат за пренос на материјали, нивната ширина не може да биде помала од 60 см.

Наклонот на рампите и косите приоди и минувалишта не може да биде поголем од 40°.

По исклучок, при градење на стамбени објекти наклонот на рампите и косите приоди и минувалишта од став 5 на овој член може да биде и поголем, во зависност од височината на катот.

Рампите, косите приоди и минувалиштата на височина поголема од 100 см. над почвата односно подот на етажот или скелето, мора да бидат оградени со цврста заштитна ограда висока најмалку 100 см.

Член 62

Рампите, косите приоди и минувалиштата се поставуваат односно потпираат на цврсти носачи изработени според важечките прописи за дрвните носечки конструкции и предвиденото оптоварување.

Забрането е рампите и косите приоди и минувалишта да се потпираат на нестабилни елементи на објектот во градба или на куп материјали.

Член 63

Рампите, косите приоди и минувалиштата мора да се одржуваат во исправна состојба и повремено да се чистат од истурените материјали. Водените и лизгавите места мора да се посипуваат со песок или на друг начин да се обезбедат од лизгање.

Оштетените и недовршени рампи, коси приоди и минувалишта не смеат да се користат.

Подвижна скала

Член 64

Подвижната скала што се употребува за пристап на скели и слично, мора да го преминува работ на подот на кој се допира најмалку за 75 см., мерено вертикално од подот.

Страните на дрвената подвижна скала мора да бидат од едно парче одбрано дрво. Пресекот на страните мора да одговара на должината и оптоварувањето на подвижната скала.

Пречките на дрвената подвижна скала мора да бидат од тврдо дрво со тркалезен или квалитетен пресек и всадени или врежани во страните. Ширината на подвижната скала помеѓу страните мора да биде најмалку 45 см. Растојанието меѓу рабовите на пречките не може да биде поголемо од 32 см.

Подвижна скала подолга од 400 см. мора да се обезбеди и со железни затеги.

Член 65

Подвижна скала што се поставува на мазна, односно лизгава тврда подлога мора, на долниот крај да биде опремена со посебни потпирачи, стапала и сл. кои сигурно го спречуваат лизгањето, а по потреба на горниот крај да биде снабдена и со куки за закачување.

При поставување на подвижна скала мора да се води сметка за аголот на наклонот на скалата, за да се спречи прекумерно свиткување на страните, кршење на скалата или лизгање на скалата по подлогата.

Забрането е употреба на подвижна скала со пречки приковани со шајки за страните, како и подвижна скала со скршени пречки или други оштетувања (напукната страна или пречка и слично).

Член 66

Двокрака подвижна скала мора да биде обезбедена од прекумерно поместување на краковите со помош на цврста врска помеѓу краковите (синџир, ремен, цврсто јаже и сл.).

Долните краеве (наслоните) на двокрака подвижна скала мора да бидат опремени со посебни наслони, стапала и сл. заради спречување од лизгање по подлогата.

Член 67

За исклучително мали краткотрајни работи може да се употребуваат и здрави и безбедни морнарски скали, со примена на други мерки за заштита при работа (заштитен појас, јаже, шлем). Работата со вакви скали може да трае најмногу 2 часа во текот на работниот ден.

Работен под**Член 68**

Секој работен под (платформа за работа и сл.) поставен на височина поголема од 100 см. мора да биде изработен од здрави штици, споени една со друга и положени водоравно на цврсти носачи, и фиксирани за носачите со прицврстување или со помош на граничници.

Широчината на работниот под мора да одговара на природата на работата што на него се врши, но не може да биде помала од 60 см. ако на подот се врши работа без слагање или приготвување на материјали.

Ако на работниот под се одлагаат односно приготвуваат материјали или се поставуваат ногари и слично, широчината на работниот под треба да се определи така што за движење на работникот по него останува слободен простор најмалку 60 см.

Димензиите на елементите на работниот под мора да му одговараат на предвиденото максимално оптоварување на подот.

Член 69

Ако продолжетокот на штиците на работниот под не е изведен во исто ниво туку со полагање на штици една на друга, на составот на штиците мора да се прицврсти триаглеста летвичка, за да се спречи прспнување на работниците и се олесни минувањето на количката при превозот.

Член 70

Ако работниот под се поставува до ѕидот на објектот и на височина поголема од 100 см. над почвата или подот на просторијата, работ на работниот под не смее да биде оддалечен од ѕидот повеќе од 20 см.

Член 71

Пренесувањето, преземањето и слагањето на градежни материјали и потешки градежни елементи на работниот под мора да се врши внимателно и без фрлање.

Сите потребни материјали на работниот под мора да бидат уредно сложени и распоредени според предвидената носивост и оптоварувањето на подот. За работните подови поставени на височина поголема од 200 см., носивоста и оптоварувањето на подот мора да бидат вочливо одбележани на оградата на подот (табла, натпис во боја и слично).

Заштитни огради**Член 72**

Сите работни места на височина поголема од 100 см. над теренот или подот, како и другите места (премини, минувалишта и сл.) на работилиштето и на градежниот објект од кои може да се падне, мора да бидат заградени со цврста заштитна ограда висока најмалку 100 см., мерено од почвата.

Заштитната ограда мора да биде изработена од здраво и неоштетено дрво или друг погоден мате-

ријал. Растојанието и димензиите на столбчињата и другите елементи на оградата треба да одговараат на хоризонталното оптоварување на ракофатот на оградата од најмалку 30 кг/м¹.

Растојанието на елементите на пополнувањето на заштитната ограда не може да биде поголемо од 30 см. При дното на заштитната ограда (на работниот под, скели и друго) мора да се постави полна рабна заштита (штица) со височина најмалку 20 см.

Наместо надолжно пополнување од штици (колеска заштита), за пополнување на заштитната ограда може да се користи мрежа со отвори на окца од најмалку 2 x 2 см.

За заштитните огради со поголеми должини и со поголеми оптоварувања и за оградите на големи височини мора да се изработат соодветни нацрти и статички пресметки.

Ако поради природата на работата треба привремено да се отстрани заштитната ограда, работниците на таквите работни места мора да бидат приврзани за заштитни појаси и работата мора да се врши под надзор на определено стручно лице на градилиштето.

Член 73

Патиштата за минување на работниците на стрмни терени мора да се обезбедат со талпи за сигурно газење и со заштитна ограда согласно член 72 од овој правилник.

Заштита на отвори**Член 74**

Отворите во меѓукатните конструкции на градежниот објект односно во работните платформи, приоди и минувалишта што служат за минување на работниците или за пренесување на материјали за време на работата како и за време на прекинон на работата, мора да се заградат со цврста ограда висока најмалку 100 см. од страните што не се потребни за минување на работниците и за пренесување на материјали во текот на работата, односно од сите страни за време на прекинон на работата.

Отворите кои ги немаат функциите од став 1 на овој член мора да бидат постојано покриени со цврст капак вграден на отворот така што да не може да се помрдува, димензиониран за предвидените оптоварувања на него.

Отворите во ѕидовите до височина од 100 см. од подот односно работното душеме мора да се опремаат со заштитна ограда односно соодветно пополнување.

Приодите кон шахтите за лифтови и друго во објектот мора особено да се обезбедат против паѓање на работниците во длабочина.

Член 75

Отворите помеѓу дрвени, бетонски, железни и други носачи на меѓукатни или покривни конструкции мора на местото на работата или во околната на работните места да се обезбедат со работни платформи или со премини со цврста заштитна ограда на страната на која постои опасност од паѓање во длабочина.

Ако отворите од став 1 на овој член неможе да се обезбедат со предвидените платформи односно премини (монтажна градба и сл.), под работните места мора да се постават соодветни прифатни мрежи на длабочина до три метри.

5. Скелиња**Член 76**

Како скелиња, во смисла на овој правилник се подразбираат помошните конструкции што служат за вршење работи во градежништвото на височина поголема од 150 см. над почвата.

Член 77

Скелињата мора да бидат градени и поставени според плановите што содржат: димензии на скелињата и сите нивни составни елементи, средства за меѓусебно спојување на сопствените елементи, начин на прицврстувањето на скелињата за објектот односно почвата, најголемо дозволено оптоварување, видот на материјалите и нивниот квалитет, статичка пресметка на носечките елементи, како и упатство за монтажа и демонтажа на скелињата.

Член 78

Скеле можат да постават, преправат, дополнат и демонтираат само стручно обучени работници, здравствено оспособени за работа на височина и под надзор на определено стручно лице на градилиштето.

Член 79

Ако при поставувањето на скелето се најде на електрични водови или други пречки, лицето кое врши надзор од член 78 на овој Правилник должно е да ја запре работата и да преземе кај надлежната организација мерки за исклучување на струјата односно за отстранување на пречките.

Член 80

За врзување на одделни елементи на скелето можат да се употребат само типски средства или средства предвидени со југословенските стандарди.

Со врзувањето на одделните елементи на скелето во конструктивна целина не смее да се намалува неговата предвидена носивост.

Член 81

Елементите на подот на скелето (штици, лиени плочи и друго) мора пред употреба внимателно да се прегледаат. Оштетените, односно дотраените елементи не може да се вградуваат во подот на скелето.

Растојанието на подот на скелето од ѕидот на објектот не може да биде поголемо од 20 см.

Чистата ширина на подот на скелето не може да биде помала од 80 см.

Член 82

Заштитната ограда на скелето мора да одговара на одредбите од член 72 на овој Правилник.

По исклучок од одредбата на член 72 став 3 на овој Правилник, кај огради на метални скелиња растојанието помеѓу елементите на пополнувањето не смее да биде поголемо од 35 см.

Член 83

На секој кат на скелето мора да биде изграден сигурен пристап за качување односно слегување.

Ако за пристап на секој кат на скелето се користат приоди, тие мора да одговараат на член 61 од овој Правилник.

Ако за пристап на секој кат на скелето се користат подвижна скала, таа мора да одговара на одредбите од член 64 на овој Правилник.

Член 84

Скелето на градежните објекти поставено непосредно покрај или над сообраќајниците мора да биде на надворешната страна по целата должина и височина прекриено со покривачи (трака, јута, густа метална мрежа и сл.) кои го спречуваат паѓањето на материјалот во длабочина.

Член 85

Исправноста на скелето задолжително се проверува од страна на лицето кое врши надзор согласно член 78 од овој Правилник, најмалку еднаш месечно, а особено по временски непогоди, поправки, оштетувања и слично.

За извршените проверки на исправноста на скелето се води контролна книга.

Скелиња на ногари**Член 86**

Ногарите на кои се поставува работниот под мора да бидат изработени така што да можат со сигурност да поднесат вертикални и хоризонтални оптоварувања.

Продолжување на нозете на ногарите може да се врши со елементи од ист пресек, со поврзување со соодветна врска. Зголемување на висината на ногарите со подметнување тули, клинови или други провизорни предмети не е дозволено.

Ако дебелината на штицата на работниот под е најмалку 50 мм., растојанието на ногарите не може да биде поголемо од 200 см. (мерено од оската до оската на носачот на ногарите).

Член 87

Скелиња на ногари можат да се поставуваат едни над други, најмногу во два реда, со тоа што височината на подот на горното скеле да не преминува 400 см. од подлогата на која стојат ногарите.

Нозете на скелето на ногари мора со помош на лстви, стопала и слично да се обезбеди од надолжно односно напречно помрднување на подлогата на која се поставува.

Член 88

Ногарите можат да се поставуваат само на цврста и водорамна подлога.

Забрането е употреба на непрописно направени или оштетени ногари.

Поставување скеле на ногари на конзолно или висечко скеле е забрането.

Поставување дигалки или други тешки уреди или направи врз работниот под на скелето на ногари не е дозволено, ако со посебна статичка пресметка и проект не е предвидено поинаку.

Скелиња на подвижна скала**Член 89**

За полесни градежни работи на одржување и поправка на објекти (малтерисување, варосување и други слични работи), со употреба на мали количини на материјали може да се користи скеле на подвижна скала.

Подвижната скала за носење на работниот под на скелето мора да биде изработена од здраво дрво и да има добро зацврстени односно всадени пречки од тврдо дрво обезбедени со железни затеги што цврсто ги врзуваат обете страни на подвижната скала.

Продолжување на подвижната скала се врши само со помош на преклоп во должина од најмалку 150 см. што е обезбеден со цврсти затеги.

Конзолни скелиња**Член 90**

Конзолно (издадено) скеле може да се поставува само за вршење на полесни градежни работи ако постои можност за сигурно зацврстување на скелето за објектот или неговата конструкција и ако е тоа со цртежи и пресметки докажано.

Носачите на конзолното скеле мора да бидат од здрав и неоштетен материјал (дрво или метал).

Употреба на штици (фосни) за носечко конзолно скеле не е дозволено.

Член 91

На конзолното скеле мора на видно место да се истакне предупредување за бројот на лицата и за тежината на материјалите со кои скелето може да се оптовари.

Скелиња на столбови**Член 92**

Растојанието помеѓу носечките столбови на скелето на столбови мора да одговара на димензиите на столбовите и на предвиденото оптоварување на скелето, но не може да биде поголемо од 250 см. кај зидарските скелиња (на новоградби) ниту поголеми од 350 см. кај скелиња за поправки и одржување на постојаните градежни објекти, ако со статичка пресметка односно со проектот на скелето не е утврдено поинаку.

Член 93

Пречникот на облиот дрвен столб на скелето на столбови не може на горниот дел да биде помал од 80 мм.

Подлогата на столбовите мора да биде поставена така што да го оневозможува нивното хоризонтално и вертикално поместување.

Продолжување на столбовите може да се врши со помош на преклопи во должина најмалку 200 см., со сигурно поврзување со соодветни средства, (кламфи и др.).

Горниот крај на столбот мора да досега над предвидената (на новоградба) односно над постојаната страна на објектот (поправки и одржување) и мора да биде врзан за водорамна греда прицврстена за објектот.

При составот на две скелиња на аголот на еден градежен објект, аголот на столбот од надворешната страна на скелето мора да биде удвоен и по потреба закопан в земја.

Член 94

Надолжните греди мора да бидат положени водорамно до столбовите или на гредите на носачите (конзоли) и мора да бидат цврсто врзани за нив. Спојните места на продолжувањето и врските на надолжните греди да се изведуваат само над столбови или на носачите положени преку столбовите.

Напречните греди на скелињата мора да имаат ист пресек и мора да бидат положени на надолжните греди на иста оддалеченост. Кај едноредни скелиња на столбови, напречните греди мора да се потпираат на зидот во должина од најмалку 20 см.

Висечки скелиња**Член 95**

Висечко скеле може да се користи само за работи на поправки и одржување на градежни објекти. По исклучок, висечко скеле може да се употреби и за вршење полесни зидарски работи (фасади и слично).

Член 96

Висечко скеле може да се користи ако носачите (дрвени греди или челични профили) што служат за носење односно закачување на висечко скеле се положени под прав агол на зидот на објектот и ако се исполнети другите услови од членот 90 на овој правилник.

Употреба на вреќи со песок или друг материјал, заради оптоварување и одржување на рамнотежа на носачите на висечкото скеле не е дозволено.

Член 97

Сите елементи што служат за врзување и зацврстување на висечко скеле за носачите на објектот, мора да бидат изработени од атестиран материјал, димензиониран според најголемото дозволено оптоварување на висечко скеле.

Закачување на работниот под од висечкото скеле за носачите мора да се врши со два носачи и две заштитни челични јажиња со исти пресеци.

Челичните носечки и заштитни јажиња на висечките скелиња мора во поглед на изработката и квалитетот на материјалот да одговараат на важечките југословенски стандарди.

Заштитното јаже мора да биде на горниот крај добро прицврстено за носачите на висечкото скеле, а на долниот крај укотвено во почвата. Факачите

(мачките) прицврстени на краиштата на работниот под на скелето, мора да бидат изведени така што цврсто го зафатат (вклучат) заштитното јаже во случај, носечкото јаже на скелето, да попусти или пукне.

Најголемо дозволено оптоварување на носечкото јаже и на заштитното јаже не може да премине 1/10 од јачината на кинењето на јагето.

Член 98

Чекреците и носечките јажиња на висечките скелиња, во поглед на заштитните мерки, мора да одговараат на одредбите од важечките прописи за заштита при работа со дигалки и да овозможуваат не сметано и лесно дигање и спуштање на скелето.

Чекреците од став 1 на овој член мора да бидат прицврстени за носечката конструкција на скелето со железни ѓрски што минуваат под работната платформа.

Кочниците на чекреците на висечкото скеле мора да бидат прилагодени за држење најголемо дозволено оптоварување на скелето (тежината на работната платформа со тежината на луѓето и материјалите), со коефициент на сигурност од најмалку 1,5.

Член 99

Пред употреба висечкото скеле мора да се испита со пробно статичко и динамичко оптоварување.

Пробно статичко оптоварување на висечкото скеле се врши со товар поголем за 50% од максималната носивост на скелето, со рамномерно распределен товар на работниот под, така што платформата се подига на височина од 10 см. над почвата со задржување на таа височина најмалку 10 мин., а потоа се спушта на почвата и се проверуваат евентуалните деформации на конструкцијата на скелето.

Пробно динамичко оптоварување на висечкото скеле се врши со товар за 10% поголем од максималната носивост така што скелето се подига од почвата до највисоката точка на дигањето, а потоа се спушта.

За извршеното испитување од став 2 и 3 на овој член по секое преместување на висечкото скеле на објектот, мора да се води уредна евиденција во контролната книга на висечкото скеле, со заверка од определеното стручно лице на градилиштето.

Член 100

Работниот под на висечкото скеле мора да биде од сите страни заграден со цврста и по правило полна изведена заштитна ограда со височина најмалку 100 см.

Ако за пополнување на оградата се користат надолжни пречки (метални прачки) или цврста жичана мрежа, работниот под мора да има најмалку 20 см. висока полна рабна заштита (штица, лим) заради спречување на паѓањето материјали или алат од подот на висечкото скеле.

На оградата на висечкото скеле мора да се прицврсти таблица со податоци за најголемата дозволена носивост на скелето утврдени од производителот на скелето.

Член 101

За одделни полесни и краткотрајни работи на фасади на градежни објекти можат, наместо висечко скеле, по исклучок да се употребуваат и други направи како: подвижни фасадни скелиња, посебни кошници и слично. Овие направи мора да бидат цврсто градени и обезбедени од паѓање и превртување.

Член 102

За време на посилен ветер работата на висечкото скеле мора да се запре и скелето да се спушти на почвата или да се обезбеди од нишање со врзување за објектот или на друг погоден начин.

Загрозениот простор на почвата под висечкото скеле мора да се загради со заштитна ограда со предупредување на опасност од евентуално паѓање на материјалите.

Носечки скелиња

Член 103

Носечките скелиња за изведување бетонски, армирано-бетонски и слични работи (скелиња за носење алати), како и скелиња за обложување на фасади, зидови и тавани со камен и друг материјал, не можат да се користат ако не се целосно изградени според одредбите на член 77 од овој правилник.

Ако за потпирачи се користи обла граѓа, нивниот пречник не треба да биде помал од 80 мм.

Квалитетот на материјалите употребени за изработка на носечки скелиња мора во се да одговара на важечките југословенски стандарди.

Член 104

Потпирачите на оплатата за бетонирање на носечките плочи или на бетонските носачи можат да се состават од најмногу две парчиња дрво, со тоа што местото на составот не смее да биде во средната третина од должината на потпирачот.

Врската на продолжените потпирачи за потпирање на оплатата на бетонската плоча не може да ја преминува половината, а кај носечките бетонски греди третината од вкупниот број на потребните потпирачи.

Член 105

При демонтажа на носечки потпирачи на оплатата за бетонски плочи односно греди покрај носечките потпирачи мора да се постават заштитни потпирачи, заради обезбедување од евентуално уривање.

Член 106

При поставување на носечко скеле за потпирање на оплатата на височина поголема од 300 см. над теренот треба по потреба, да се постават заштитни прифатни скелиња, мрежи и слично.

Вршење на поединечни краткотрајни работи на носечките скелиња од ставот 1 на овој член без поставување заштитни прифатни скелиња, мрежи и слично, по исклучок може да се дозволи, но со задолжително врзување на работниците.

Член 107

Симнување на оплата и демонтажа на носечко скеле не може да се изведува без писмен налог издаден од овластено стручно лице на градилиштето.

Заштитни стрепи и заштитни прифатни скелиња

Член 108

Заштитни стрепи и заштитни прифатни скелиња мора да бидат изработени и поставени така што во целост да ги заштитуваат работниците од паѓање во длабочина и од паѓање материјали, алати и други предмети од височина.

Заштитни стрепи и прифатни заштитни скелиња се поставуваат најмногу 300 см. под местото на изведувањето на работите.

Широчината на заштитната стреп односно заштитното прифатно скеле се определува зависно од вертикалната оддалеченост помеѓу скелето и местото на паѓањето и треба да изнесува за оддалеченост од 200 см. најмалку 130 см, а за оддалеченост од 300 см. најмалку 150 см.

Член 109

Кај повеќекатни објекти не може да се врши демонтажа на заштитна стреп односно заштитно прифатно скеле додека не се изгради ново на соодветна оддалеченост.

Градежните материјали што паднале на заштитната стреп односно на прифатното скеле мора редовно да се отстрануваат.

Член 110

Ако при работа на височина не постои можност за употреба на прифатно скеле а работата се врши

поединечно (при градење индустриски објекти со хали, сали и слично) мора под загрозените работни места да се постават мрежи за прифаќање на работниците во случај на паѓање.

Минувањето на работниците под мрежата мора да се ограничи или да се забрани доколку постои опасност од пробивање на мрежата од паднатите материјали.

Метални скелиња

Член 111

Метални скелиња можат да се постават и употребат само во согласност со предвидената намена и врз основа на документацијата од член 77 на овој правилник.

Составните делови на металните скелиња (челични стапови, цевки, спојни и јазолни врски и друго), мора да бидат меѓусебно цврсто врзани во стабилна и единствена конструктивна целина.

Елементите на металните скелиња, во поглед на формата, димензиите и квалитетот на материјалите, мора да одговараат на југословенските стандарди.

Член 112

За составување на металните скелиња можат да се употребат само рамни и неоштетени челични цевки, стапови и други елементи.

Секој елемент на металното скеле пред вградувањето, треба детално да се прегледа.

Со рѓа или на друг начин оштетени елементи на металните скелиња не смеат да се вградуваат.

Член 113

Вертикалните носечки стапови на металното скеле мора да бидат положени на посебни елементи на скелето (наслони, стапала), прицврстени на рамна подлога на скелето (гредички, бетон, плоча и друго).

Сите вертикални стапови на столбовите на скелето мора да бидат во надолжна и напречна насока врзани и зацврстени со помош на дијагонални врски поставени под агол од 45° во двете насоки.

Оддалеченоста помеѓу носечките вертикални стапови се определува со проектот на скелето зависно од предвидените оптоварувања и височината на скелето.

Член 114

При составувањето на метални скелиња, со составните делови, а особено со спојниците за меѓусебно спојување на стаповите, треба внимателно да се постапува. Кај спојниците со вијаци, затегнувањето на вијациите мора да се врши со помош на моментни клучеви односно според упатството на производителот.

Затегнување на вијациите на спојниците на метално скеле со продолжени клучеви (со помош на цевки и слично) е забрането.

Вертикалноста и хоризонталноста на челичните стапови мора да се проверува во текот на поставувањето на скелето и по завршувањето на монтажата на скелето.

Член 115

Не е дозволено, при демантирањето на металните скелиња, составените елементи, делови и спојници да се фрлаат од височина.

Член 116

Самоносечки метални скелиња и метални скелиња чија височина е поголема од објектот во градба или друг објект во непосредната близина на скелето, мора да бидат заштитени од удар на гром според важечките технички прописи.

6. Работи на бетонирање

Член 117

Бетонски работи од поголем обем на височина и во длабочина (хидроцентрали, брани, високоградби и друго) можат да се изведуваат само со стручно обучени и здравствено способни работници, запознати со

опасностите при тие работи и под надзор на определено стручно лице на градилиштето.

Член 118

Пред почетокот на бетонирањето сите остри рабови или рабови на средствата за спојување на одделни делови на скелето (шајки, жици и друго), што стрчат од оплатата и другите делови од дрвната конструкција на скелето за бетонирање, мора да се подвтикаат или покријат.

Член 119

Со работите на бетонирањето може да се почне дури по проверката на определеното стручно лице на градилиштето дали носечкото скеле е прописно изработено и дали се извршени сите потребни претходни работи.

Член 120

Присилно симнување (корнење) на оплатата со помош на дигалка или други уреди не е дозволено.

При лизгањето и симнувањето на оплатата со помош на посебни уреди за дигање забрането е стоење на работниците врз направата за прифаќање на оплатата.

7. Приготвување и изработка на арматура

Член 121

Металните прачки за изработка на арматура, како и готовата арматура, мора да бидат прегледни и според димензиите сложени на градилиштето така што работата со нив да не предизвикува опасност за работниците.

Исправање, сечење, навиткување и други работи на обработка на железни прачки за арматура мора да се врши на специјално за тоа определено место на градилиштето, со соодветни уреди, направи и алат, и со преземање на соодветни заштитни мерки предвидени со важечките прописи за заштита при работа.

Со полагање на арматура може да се започне дури по преземање на мерките од член 118 и 119 од овој Правилник.

8. Работи на покрив

Член 122

Работа на покрив можат да вршат само работниците за тоа стручно оспособени и здравствено способни за работа на височина.

Обезбедување на работниците од паѓање од покрив, по правило, се врши со приврзување на работниците на заштитниот појас и заштитното јаже, или со помош на прифатни скелиња, како и со други мерки во зависност од видот на покривот.

Член 123

На покривите од салонит, лим и слични покриви (индустриски покриви), што не поднесуваат поголемо оптоварување, пред почетокот на работите мора да се спроведат посебни мерки на заштита заради спречување лом на покривот и паѓање на работниците во длабочина.

На рамни и коси кровови покриени со покривите од став 1 на овој член (индустриски хали и слично) мора да се постават сигурни премини, минувалицата и работни платформи за безбедна работа при покривањето како и за вршење на други градбени работи на покривот.

Минувалиштата и работните платформи од ставот 2 на овој член мора да бидат широки најмалку 80 см., а по потреба снабдени и со цврсти заштитни огради.

Светларниците и окната со стаклен покрив што лежат на индустриските и други хали односно простории, мора да бидат над рамнината на покривот.

При чистење на снег или одржување на покривот кај светларниците и окната од ставот 4 на овој член мора да се преземаат заштитни мерки за обезбедување на работниците од евентуално пропаѓање.

9. Монтажно градење

Член 124

Монтажно градење може да се изведува само врз основа на посебно изработена програма.

Програмата од став 1 на овој член мора да ги содржи и мерките за заштита при работа кај сите работи што ја сочинуваат монтажната градба (изработка и подготвување на одделни монтажни делови, натовар и истовар на монтажни елементи, дигање, наместување и зацврстување на монтажните елементи, обработка и доработка на веќе вградените монтажни елементи на објектот и друго).

Монтажно градење на градилиштето може да се изведува само под непосреден надзор на соодветното стручно лице на градилиштето.

Член 125

Формата и димензиите на монтажните елементи мора да бидат прилагодени за лесно и безбедно пренесување до местото на вградувањето и за сигурно прицврстување на објектот.

При пренесување на некавалитетно изработени како и напукнати или на друг начин оштетени монтажни елементи, како и при ракувањето со таквите елементи, мора да се преземат посебни мерки на заштита при работа.

Член 126

Монтажно градење може да се изведува само со употреба на соодветни и за таа цел пригодни механизирани транспортни средства, како и уреди за дигање, пренесување и спуштање на монтажните елементи.

Член 127

Составувањето и прицврстувањето на монтажните елементи и другите монтажни работи на објектот можат да ги вршат само лица здравствено способни за работа на височина и стручно оспособени за вршење на монтажни работи.

Член 128

Секој монтажен елемент мора да биде на соодветен начин, видно и погодно обележан, во согласност со програмата на монтажното градење. Покрај тие ознаки на елементот мора да биде назначен и датумот на изработката и тежината на елементот во килограми.

Монтажните елементи на градилиштето мора да бидат според програмата на монтажа уредно сложени на определеното место.

Член 129

Секој монтажен елемент, покрај металните делови за вградување и прицврстување на елементите на објектот, треба да има помошни метални делови што овозможуваат безбедно пренесување на елементите на местото на монтажа (куки и сл.).

Член 130

Транспортот на елементите од местото на нивната изработка до градилиштето односно до местото на вградувањето мора да биде организиран така што монтажните елементи да можат без застој да се вградуваат во објектот без затрпување на градилиштето.

Товарање, превоз и источарање на монтажните елементи на градилиштето може да се врши само со соодветни исправни превозни средства и со примена на пропишани мерки за заштита при работа.

Член 131

За време на спуштањето и дигањето на монтажните елементи на моторното возило со помош на дигалка, забрането е седење во кабината на возилото како и стоење на сигнализатор на возилото.

Член 132

Вградувањето на секој поединечен монтажен елемент во градежниот објект мора да се врши по определен ред, според програмата на монтажното градење.

Монтажата на елементите на повисок кат на објектот не може да почне пред да се обезбеди сигурен приод на тој кат (помошно скалиште со безбедна ограда и слично).

Вградувањето на тешки монтажни елементи (плочи, греди и друго) може да се врши само по претходно приготвување на помошните средства за пренесување, поставување и зацврстување на тие елементи на објектот (јарми, рамки за пренос и друго).

Помошните средства од ставот 3 на овој член мора пред употребата да се прегледаат а по потреба и да се испитаат на оптоварување.

Член 133

При пренесувањето, поставувањето и прицврстувањето на секој одделен монтажен елемент на објектот, лицето кое дава знаци (сигналист) и дигалкарот мора внимателно да го следат патот на монтажниот елемент до местото на неговото вградување и зацврстување.

Монтерот е должен да му јави со посебен знак на сигналистот односно на дигалкарот дека операцијата на пренесувањето и вградувањето на елементот во објектот е завршена.

Член 134

Деловите на арматурата што излегуваат од елементот по извршената монтажа, и кои можат да предизвикаат повреда на работниците мора на погоден начин да се отстранат (со отсечување, свиткување и слично).

Отворите во подовите и сидовите на катовите на кои се работи мора да се покријат со цврсти капаци или да се оградат со цврста ограда.

Ако при монтажата на елементите се користи подвижно скеле тоа мора да им одговара на одредбите од член 63 до 65 на овој правилник и да биде обезбедено од лизгање.

Член 135

При изведуваче на монтажни работи на објектот, каде постои можност од паѓање на работниците, определениот лице на градилиштето е должно да ги примени одредбите од член 108 до 110 на овој правилник, а по потреба и врзување на работници со заштитен појас и јаке.

Член 136

Ако спојувањето на арматурата и другите метални делови на монтажните елементи се врши со помош на гасно или електрично заварување, ќе се применат заштитни мерки утврдени со прописите за заштита при работа и други важечки технички прописи.

10. Уривање на објект

Член 137

За уривање на објект или некој негов дел, без оглед дали уривањето се врши рачно, со помош на машини или со минирање, претходно мора да се изработи соодветна програма за работите и мерките на заштитата при работа, зависно од видот на објектот и степенот на опасностите што при таа работа се закануваат.

Член 138

Пред почетокот на уривањето, загрозеното подрачје мора да се загради со заштитна ограда или да се обезбеди на соодветен начин, зависно од начинот на уривањето. Заштитата на загрозеното подрачје мора да трае до завршетокот на работите на уривањето.

Член 139

Уривање на објектот може да се врши само со работници стручно оспособени и обучени за односниот начин на уривање и под непосреден и постојан надзор на определено стручно лице на градилиштето.

Член 140

Рачно уривање на објект мора да се изведува постепено одозгора надолу. Одделни делови на сидови и оаџи мора да се уриваат истовремено со другите делови на објектот.

Уривање на меѓукатна односно таванска конструкција може да започне дури по уривањето и отстранувањето на сите урнати делови над нивото на таа конструкција.

Рачно уривање на слободно стоечки сид (обемен и преграден сид, ограда, столб и слично) може да се изведува само со помош на соодветни работни скелиња.

Уривање на сидови со поткопување е забрането.

Член 141

Демонтирани греди, носачи и други тешки или кабасти делови на конструкцијата можат да се отстрануваат односно спуштаат од објектот само со помош на соодветни направи или уреди (чекрек, дигалка, рампа и др.).

Отстранување на растресени и правиливи материјали од урнатини на почвата може да се врши само на начин што го спречува ширењето на прав.

При уривањето на повеќекатни објекти, собирање на урнатите материјали на одделни катови е забрането.

Член 142

Ако уривање на објект односно негови делови се врши со помош на машина (трактор гасеничар, мичиген и др.), машината мора да се наоѓа на оддалеченост што е најмалку за 1,5 пати поголема од височината на објектот односно делот што се урива.

Јачината на кинетичкото на челичното јаке со помош на кое се пренесува влечната сила потребна за уривање на објектот мора да биде најмалку 3 пати поголема од влечната сила на машината.

Влечната сила на машината мора на површината на објектот односно на неговиот дел што се урива (сид, столб и друго) да се пренесува рамномерно со помош на поставени штици, греди и слично.

Извлекување на затрупаните бетонски столбови, челичните носачи и другите делови на објектот од урнатината со помош на машини, без претходно ослободување од другите урнати материјали е забрането.

Користење на трактор-колцар за уривање или извлекување на тешки делови на градежниот објект е забрането.

Член 143

При уривање на одделни делови или на целиот градежен објект со минирање, се применуваат важечките прописи за заштитните мерки при ракувањето со експлозивни средства и минирање.

11. Градење на патишта

Член 144

Ако при градење на патишта се врши рачно ископување на земја, се применуваат заштитните мерки од членот 12 на овој правилник.

Ако за земјаните работи при градењето на патиштата се користат механички средства, покрај заштитните мерки предвидени во членот 13 од овој правилник, мора да се применат и заштитните мерки на машините предвидени со овој правилник.

При градењето на патишта со помош на механичките средства (булдожер, скрепер, грејдер, планиер и друго), ракувањето со машината може да се довери само на работници стручно оспособени за таа работа и запознати со опасностите што се закануваат при работата.

Член 145

За доставување на камен и друг градежен материјал, при градењето на потпорни сидови и пропусти со стрмен наклон со височина поголема од 10 м., задолжително треба да се изработат соодветни брани (каскади).

Член 146

При поправка на патишта на кои во текот на работата сообраќајот не се прекинува, мора да се преземат мерки, работниците на делот на патот што е во градење да се заштитат од возилата. За таа цел делот на патот (половината од патот) мора да се затвори и одбележи со пропишани сообраќајни знаци.

На двата краја на делницата што се поправа мора да се постават чувари обележени во сигнални алишта што ќе управуваат со сообраќајот на половината на делницата, наизменично во двете насоки.

Член 147

Материјалите што се користат при асфалтирање на патишта (битумен, катран и други деривати на нафта) можат да се загреваат само во посебни затворени садови.

Загревање на материјалите од ставот 1 на овој член во отворени садови, без оглед на местото на употребата, е забрането.

Член 148

Котлите на уредот за загревање на асфалтните маси задолжително треба да имаат капаци, заради спречување прскање на масата и избувнување пожар.

За послужување на котелот односно уредот мора да се постават работни платформи со цврста заштитна ограда.

Ако асфалтната маса на градилиштето треба да се загрее и меша во повеќе уреди истовремено, тоа треба да се прави на начин со кој ќе се оневозможи пренесување односно ширење на пожар или експлозија од еден уред на друг.

Член 149

Ложиштето на печката на котелот мора да биде заштитено така што да не е можно избивање на пламен од ложиштето надвор.

Возилото на кое е вграден котелот за загревање на асфалтната маса мора да биде опремено со сигурни кочници.

Член 150

Зафаќањето на жешка растопена асфалтна маса може да се врши само со помош на садови изградени за таа намена.

Жешка растопена асфалтна маса може да се пренесува само во посебно изработени садови со капаци, кои не смеат да се преполнуваат.

Член 151

Отворот на котелот за полнење со варно брашно, агрегат на толченик и смола на уредот за варење и мешање на асфалтната маса мора да има заштитен капак, заради спречување на ширењето на паровот и штетните гасови.

Уредите од ставот 1 на овој член мора да имаат соодветни направи за одвод на гасови, чад и парови од непосредната околина на градилиштето.

Член 152

Премачкување и квасење на валјакот за рамнење на асфалтот се врши со помош на специјално за тоа изработена направа.

Забрането е работникот одејќи пред моторниот валјак за рамнење истиот да го премачкува и кваси.

Член 153

Запалената асфалтна маса во садовите не смеа да се гасне со вода.

Средствата за гасење на запалената асфалтна маса (песок, циради и друго) мора однапред да се приготват и да стојат на располагање во близина на садовите.

Работниците што работат со загрета асфалтна маса мора да бидат обучени за гасење на запалените асфалтни смоли.

Член 154

Асфалтерските работи можат да ги вршат само здравствено способни и за тие работи посебно обучени и опремени лица.

За лицата од ставот 1 на овој член на градилиштето мора да се обезбеди топла вода за миење по завршената работа.

12. Градење мостови

Кесонски работи

Член 155

При пневматично фундаирање на столбови за мостови, кесоните според својата конструкција, во поглед на безбедноста, мора да одговараат на современите технички достигнувања.

Внатрешната шуплина на кесонот (кесонска комора) мора да има височина од најмалку 2,20 м., со бело варосани ѕидови заради подобра видливост. Кесонската комора мора да биде на соодветен начин осветлена.

Ако кесонската работна комора има електрично осветлување тоа треба да е со снижен заштитен напон од 24 V. Електричната инсталација мора да е обезбедена да не предизвика палење на експлозивните смеси. Интензитетот на осветлувањето на кесонот треба да биде најмалку 60 лукса.

Ако со анализа на воздухот во кесонот се утврди присуство на експлозивни гасови кои можат да создадат запалива смеса работите мора веднаш да се прекинат и изврши отстранување на присуството на опасните гасови.

Член 156

Преткомората или воздушната комора на кесонот треба да има зафатнина од најмалку 2,3 м³ и височина од најмалку 1,85 м.

Работната температура во комората и преткомората на кесонот мора да биде умерена и постојана и контролирана со соодветни термометри.

Заради одржување на условите од ставот 2 на овој член, во летниот период треба да се користат погодни заклони од сонце (мокри вреќи и друго) а зиме — електрични грејалки и сл.

Член 157

Компресорот за снабдување на кесонот со воздух под притисок, мора да има автоматски сигурносен вентил за безбедно затворање на доводот на воздух штом ќе се постигне граничниот притисок предвиден за работа во кесонот.

Ако за погон на компресорот се користи електрична енергија, мора да постои резервен компресор за чиј погон се користи мотор со внатрешно согорување.

Доводната цевка на компримиран воздух мора на својот влез во кесонот да има автоматски вентил за безбедно затворање во случај на квар на компресорот.

За контрола на воздушниот притисок во кесонската комора и преткомора мора однапред да се постават манометри.

Кесонската комора и преткомора мора да имаат уреди за телефонска и сигнализациона врска (светлосна или звучна) со надворешниот свет односно со определено лице на градилиштето.

Пред почетокот на секоја работа во кесонот мора да биде испитана исправноста на инсталациите за довод на воздух и сигнализационите уреди.

Член 158

Компресорите за создавање воздушен притисок во кесонот и електричниот агрегат за погон и осветление на кесонот, по правило, се поставуваат на брегот, а во исклучителни случаи на пловечки објект.

Сите уреди потребни за непречена работа во кесонот мора да имаат резервни делови.

Поправка на уредите и инсталациите за одржување на определените притисоци, при што се растројуваат тие притисоци во текот на работата во кесонот, е забранета.

Член 159

Скалите што водат во работната комора мора да бидат доволно широки и секогаш добро осветлени со електрично осветлување. Во случај на квар на осветлувањето секој работник мора да има рачна електрична ламба. За евентуално извлекување на работниците од кесонот мора да биде приготвено соодветно цврсто јаже.

Член 160

Воздухот што се уфрлува во кесонот мора да биде свеж и чист. За секој работник кој работи во кесонот мора да се обезбеди најмалку 30 м³ воздух на час. Атмосферскиот воздух со температура над 25°C или под 10°C мора вештачки да се лади односно загрејува.

Во текот на работата, при ископ на тлото, во кесонот мора да се врши стална контрола на присуство на земни гасови за да се утврди количината на штетните и експлозивни гасови. За таа цел задолжително треба да се инсталира експлозиметар со звучна и визуелна сигнализација во случај на појава на опасна смеса на гас. Експлозиметарот се инсталира на надворешната страна на кесонската апаратура и се поврзува со работната комора со помош на цевна инсталација.

Во текот на ископот, задолжително треба да се вршат лабораториски анализи на квалитетот на воздухот во работната комора и преткомората на кесонот, за утврдување на количината на јаглендиоксидот и на другите штетни гасови. Анализа треба да се врши најмалку два пати во текот на ископот и тоа само во случај кога во слоевите на материјалот кој се копа, нема никакви промени. Во случаите кога материјалот во ископот се менува, или кога на некој предмет во ископот ќе се најдат остатоци на трулеж и сл. веднаш треба да се изврши проверка на квалитетот на воздухот во комората и преткомората на кесонот.

Член 161

Преминување на работниците од слободна атмосфера на нормален притисок во воздушната односно работната комора со определен воздушен притисок над нормалниот притисок (натпритисок), и обратно, мора да се врши внимателно и според одредбите на член 162 и 163 од овој правилник.

Член 162

При влегувањето на работниците во работната комора:

1. со натпритисок во работната комора до 98066,5 Pa времето на задржувањето на работниците во преткомората односно времето за изедначување на натпритисокот во преткомората и работната комора не може да биде покусо од 3 минути;

2. со натпритисок во работната комора над 98066,5 Pa времето на задржување на работниците во преткомората односно времето за изедначување на натпритисокот во преткомората и работната комора се продолжува за 30 секунди (по истекот на 8 минути) за секоја натамошна десетина (9806,65 Pa) притисок над 98066,5 Pa.

Притисокот мора да се наголемува постепено и рамномерно во временските интервали од ставот 1 на овој член.

Член 163

При излегувањето на работниците од работната комора:

1. со натпритисок во работната комора до 98066,5 Pa времето на задржувањето на работниците во преткомората односно времето за изедначување на натпритисокот во работната комора и преткомората не може да биде покусо од 10 минути;

2. со натпритисок во работната комора над 98066,5 Pa, времето на задржувањето на работниците во преткомората односно времето на изедначување на натпритисокот во работната комора и преткомората се продолжува за 2 минути (по истекот на 10 минути) за секоја натамошна десетина (9806,65 Pa) натпритисок над 98066,5 Pa.

Притисокот мора да се намалува постепено и рамномерно во временските интервали од ставот 1 на овој член.

Времето за сведување на натпритисокот во преткомората на нормален притисок не може да биде покусо од:

5 минути за натпритисок до	49033,25 Pa
10 " " " " " 1,0	98066,50 Pa
24 " " " " "	117679,80 Pa
28 " " " " "	137293,10 Pa
32 " " " " "	156906,40 Pa
36 " " " " "	176519,70 Pa
40 " " " " "	196133,00 Pa

Член 164

За рамномерно и постепено регулирање на притисокот од член 162 и 163 од овој правилник одговорно е лицето определено да го контролира притисокот на манометарот и часовникот поставен во преткомората. Регулирањето на притисокот мора да се регистрира со соодветни барографи.

Времето определено за регулирање на притисокот во преткомората мора да биде јасно означено на табелата истакната во преткомората. Имињата на сите лица што се во кесонот и на лицето кое ракува со воздушната комора, мора да бидат испишани и истакнати на табелата пред кесонот. Таков список мора да му се предаде и на евидентичарот.

Член 165

Лицата кои работат во кесонот не смеат пред поаѓањето во комората да го преоптоваруваат стомакот ниту да пијат алкохолни пијалаци. Во кесонот не смее да се пуши.

По излегувањето од кесонот работникот мора да се стопли и да премине во загреана просторија посебно изградена во близината на кесонот, заради одмор од 0,5 до 2 часа, при што може да употребува топол безалкохолан пијалак по препорака на лекарот.

Ако на работникот се забележат симптоми на така наречената кесонска болест (болови во зглобовите, во стомакот или градите, јадеж на кожата, хиперемии на кожата, вртоглавица, главоболка, повраќање, срцеви тешкотии, крварење на кожата или од носот и слично), работникот мора да се внесе во декомпресиона комора и да се стави под воздушен притисок до нивото на работниот кесонски притисок, каде што ќе остане до престанокот на симптомите на заболувањето. Потоа притисокот ќе се намали за 9806,65 Pa во текот на двокатниот и трокатниот временски интервал предвиден за нормално намалување на притисокот на воздухот.

Во воздушната комора на кесонот не е дозволено влегување поголем број лица отколку што е за таа комора определено.

Член 166

Ракувањето со уредите за компримирање на воздух за кесони може да се довери само на специјално обучени лица кои се запознати со техниката на ракувањето со кесонските уреди како и со начинот за укажување прва помош на лицата заболени од зголемен воздушен притисок (кесонска болест).

Член 167

Градиштето мора да има средства за давање прва помош (шишиња со кислород, пул мотори и друга соодветна опрема за вештачко дишење). Во непосредната близина на кесонот мора да се обезбеди и посебна просторија за одмор на работниците која може да се загрева. Кон оваа просторија мора да има просторија за миене и перење со топла вода, како и одделение за сместување и сушење на мокра облека. Во близината на овие простории мора да има декомпресионен уред (декомпресиона комора) за повторно ставање на работникот под притисок во случај на појава на симптоми на кесонска болест.

Член 168

На кесонски работи под зголемен воздушен притисок можат да работат само лица телесно потполно здрави. Кесонските работници што отсутствувале повеќе од два дена од работа, како и по секое боледување мора да се подложат на повторен лекарски преглед пред да ја продолжат работата во кесонот.

Работниците кои првпат стапуваат на работа во кесонот мора со специјалистички лекарски преглед да се подложат на пробно испитување за работа под притисок над нормалниот притисок, при што зголемувањето на притисокот се врши внимателно во временски растојанија од најмалку 1 мин. за 9806,65 Па. Под таков работен притисок новиот работник мора да остане и да издржи најмалку еден час. Испитувањето се врши во декомпресионата комора.

Работниците од ставот 2 на овој член можат да останат на работа првиот ден само половина од определеното работно време, вториот и третиот работен ден по 2/3 од работното време, а дури четвртиот ден, ако не се појават никакви заболувања или симптоми на кесонска болест, можат да го поминат сето определено работно време. Симптомите на кесонската болест како и здравствената состојба на овие работници се утврдуваат со лекарски прегледи секојдневно во текот на траењето на потребното испитување.

Член 169

Работник може да работи во кесон без прескин најмногу шест недели, а по исклучок до два месеца. Потоа задолжително се упатува на контролен лекарски преглед и му се овозможува одмор односно работа на слободен воздух.

Лицата за кои со лекарскиот преглед се оцени дека не се здравствено способни за работа во услови каде што има натпритисок, како и лицата постари од 40 години, не можат да работат во кесон.

Овластените и одговорни лица за работите во кесонот, кои вршат повремен стручен надзор и даваат инструкции за работа, можат да влегуваат во работната комора на кесонот ако не се постари од 50 години и ако со лекарскиот преглед е утврдено дека се здравствено способни за тоа.

Набивање колци и талпи со макара и други механизирани средства

Член 170

При набивање колци со помош на макара, поместување на основата на макаратата може да се врши само со спуштен чекан. Преместување на макаратата засдно со колот не е дозволено. При вршење поправки на главата на колот, чеканот мора да биде прицврстен за своите водилици.

Со макарите што работат со помош на експлозив или со моторните макари за набивање колци може да ракува само стручно лице обучено за таа работа. Во близината на местото на набивањето на колците можат да бидат само ракувачот со макаратата и ракувачот со набивањето на колците. По завршеното набивање на колот мора да се прегледа механизмот и основата на макаратата.

Член 171

При подигањето на талпите во положба за набивање, приклучување и пинирање, како и при подигање на колците, мора да се преземат мерки на обезбедување со тоа што се врши врзување на талпата и колот за водилицата на макаратата односно безбедно држење во челустата на уредот за набивање. Приклучувањето на талпите во текот на низа набивања, задолжително се врши со употреба на заштитна корпа која се закачува на претходно набиената талпа со што се заштитува работникот кој го врши приклучувањето на талпите на висина. По потреба, заштитната корпа може да се стави и на уредот за набивање. Извлекувањето на работникот на горниот крај на талпата или колот мора да се обезбеди со употреба на морнарски скали.

При приклучувањето односно зашпирувањето на талпата, работникот задолжително треба да се симне од корпата и да се оддалечи од опасната зона на набивањето.

Челичните сајли, челустите, скелето и другите спојни средства кои се употребуваат при набивањето на талпите и колците мора да бидат технички исправни и да поседуваат документ за материјалот од кој се изработени.

Извлекување на талпи и колци од земја

Член 172

Набиените талпи и колци може да се извлекуваат од земја само со специјални наменски конструирани механизирани средства кои одговараат на пропишаните мерки за заштита при работа.

Извлекувањето на талпи и колци со помош на дигалки е забрането.

Член 173

Пред почетокот на работите на набивање и извлекување на талпи и колци, задолжително, треба да се изработи елаборат за заштитните мерки со технологија на работите, при што ќе се утврдат сите можни опасности и штетности во текот на работата и ќе се определат мерки за општата и личната заштита во процесот на работата.

Монтажни работи на градењето на мостови

Член 174

Пред отпочнувањето на работите на лансирање и монтажа на носачите на мостот, задолжително треба да се изработи технологијата на работата со елаборат за заштита при работа.

Член 175

Уредите за дигање на монтажните делови на мостот (чекрек, скрипец, монтажна игла, авто-дигалка, дигалка на гасеници и друго) мора да бидат безбедно прицврстени за својата основа. Челичните јажиња, синцири и другата опрема на уредите за дигање мора да одговараат на важечките прописи за заштита при работа со дигалки.

При дигањето на тешки и долги конструктивни делови (тешки профили, бетонски греди, решетки, столбови и слично) мора на погоден начин да се спречи нивното неконтролирано свртување. За време на дигањето на таквите делови работниците не смеат да се задржуваат ниту да минуваат под товарот односно дигалката.

Член 176

Ако монтирањето на готови носачи на мост се врши со помош на челични лансирни решетки, тие мора да се со соодветна носивост, технички исправни и да имаат сопствен погон. Количките за насложување на решетките мора да бидат поставени и прицврстени на проектирани наслои со соодветна носивост, така да биде обезбедено сигурно движење на решетката со оптоварувањето.

Уредот за прифаќање на носачот мора да биде изведен така да ја спречи можноста за испаѓање на товарот од системот за закачување на носачот. На конструкцијата на решетката мора да се обезбеди пристап со помош на метални скали со гробран, работна платформа за поминување по целата должина на решетката и ограден работен простор со кабина за управување на движењето на решетката.

Се забранува употреба на лансирни решетки за поголеми оптоварувања, за помали радиуси на кривини и слично од оние што се одобрени од производителот.

Член 177

При изведувањето на работите над вода, градилиштето мора да располага со чамци и спасители за случај на паѓање на работниците во вода.

При монтажни работи на мост, работниците мора да имаат заштитни појаси и да бидат врзани со заштитно јаже за конструкцијата на мостот.

13. Градење тунели, штолни и поткопи**Член 178**

Како дрвна граѓа за работа во тунел може да се користи само здраво и неоштетено заоблено или делкано дрво од иглолистни растенија. По исклучок, може да се употреби и режана граѓа ако тоа го бара техниката на изведувањето на работите.

Носечките елементи и штиците употребени за оплата и подграда мора да се здрави, без пукнатини и други оштетувања.

Димензијата на граѓата од став 1 и 2 на овој член мора да одговара на притисокот и оптоварувањето што може да настане при работата.

Член 179

Целовите на металната оплата и подграда како и другите современи средства за користење за оплата и подграда во тунели, мора да одговараат на геолошките и други услови на местото на кое се поставуваат. Користењето на оплатата и подградата се врши според упатството на производителот.

Член 180

Средствата за спојување и врзување на делозите на оплатата и подградата како клинови, копци, вијтови и слично мора да одговараат на важечките југословенски стандарди.

Врските мора да бидат стручно изведени, едноставни и цврсти, така да можат брзо да се составуваат и раставуваат.

Член 181

Подградување на поткопи (штолна, тунел) мора да се врши напоредно со другите работи во поткопот.

Слободната височина на поткопот не може да биде помала од 200 см., а широчина не помала од 230 см. од што за слободно минување на работниците мора да остане најмалку 50 см.

Член 182

Ако за отстранување на материјалот од поткопот се користат вертикални окна што водат во долниот поткоп, отворите на окната мора да имаат капак кој по завршеното вадење на материјалот задолжително се затвора.

Член 183

При минирањето на тунелите (поткопи, штолни) мора да се преземат заштитни мерки пропишани со важечките прописи за минирање при подземни работи.

При електрично минирање на тунелот, по правилно треба да се користат електрични запалки со расцеп.

За време на временска непогода (грмежи) работите на електрично минирање мора да се запрат.

Член 184

Заради заштита на работниците од експлозија и штетни гасови настанати при експлозија, на погодни места и во сидовите на тунелот мора да се изградат соодветни засолништа.

Член 185

Тунелите (поткопи, штолни) мора да се добро осветлени: работното место со минимум 80 лукса, а местото на тунелот низ кое се движат работниците со минимум 30 лукса. Електричната инсталација за осветлување мора да биде изведена според важечките технички прописи. Ако постои можност да се појават лесно запаливи гасови во тунелот (метан и слично), електрична инсталација, светилките и другите уреди на инсталацијата мора да бидат изведени во специјална изработка, според важечките технички прописи за изведување електрични инсталации во подземни рудници што се загроени од јамски гасови.

Употреба на карбидски ламби за осветлување на тунели е забранета.

Член 186

Работните места во тунелот, а особено оние на челото на поткопот мора да бидат добро проветрени со вештачка вентилација. Системот на проветрување (довод на свеж воздух односно одвод на нечистиот) мора да одговара на локацијата и должината на тунелот, како и на штетностите што настануваат при работата во тунелот (гасови, прав, CO_2 и слично).

Количините на штетните материи, утврдени со мерсјата на микроклимата на работните места од ставот 1 на овој член, мора да се движат под дозволените граници на максимално допуштените концентрации според важечките југословенски стандарди.

Член 187

Инсталацијата за довод или одвод на вода од тунелот мора да биде изведена и уредна така што да не може да дојде до поплава и оштетување на дрвната граѓа, односно до уривање на земјаните наслаги во тунелот.

Член 188

Компримираниот воздух за погон на пневматските алачки и машини мора да се доведе до челото на поткопот со челични безрабни цевки или цевки од друг материјал, отпорни на работниот притисок, а наменети за ваков вид работи, кои со својата положба не смеат да ја попречуваат работата во тунелот.

Член 189

При превезување на ископаниот материјал од тунелот вагонетките не смеат да се преполнуваат:

Ако вагонетките се задвижуваат со човечка сила, просторот меѓу шините на колосекот мора да биде поплочен со цврсти штици односно друг погоден материјал.

Ако превезувањето на материјалите во тунелот се врши со моторна влеча, краевите на композицијата мора да се осветлат со црвени светилки.

Член 190

При изградба на тунел, возот може да се турка со локомотива, само доколку:

- нагибот на колосекот не е поголем од 10‰;
- ако е обезбедено сигурно прикочување на вагончињата и локомотивата;
- ако минувалиштето е доволно осветлено; и
- предвидноста на железничката линија изнесува најмалку колку што изнесува патот на застанување на возот при кочење.

Член 191

За време на изградбата на тунели може да се користат сите видови на машини и превозни средства на течни горива, кои ќе се определат со посебен проект на организацијата која ги изведува работите, при што треба посебно да се води сметка за проветрувањето на тунелот.

Се забранува употреба на машини на течни горива во тунели каде што постои можност од појава на метан и други запаливи гасови.

Член 192

При изведување на тунелски работи, покрај одредбите на овој правилник ќе се применуваат и прописите за техничките мерки и заштита при работа кај рударските подземни работи.

14. Минерски работи**Член 193**

Кај минерските работи во градежништвото, се приминуваат заштитните мерки предвидени со прописите за заштита при ракување со експлозив и лагување (минирање) во рудниците и каменоломите, како и при други работи.

15. Каменоломи и мајдани на чакал, глина и песок**Член 194**

При вадење, обработување и преработување на камен, чакал, глина и песок за потребите на градењето, се применуваат заштитните мерки пропишани со посебни прописи за заштита при работа при производство на градежни материјали.

Член 195

Масовни минирања во каменолом или во мајдан на глина можат да се изведуваат само врз основа на стручно изработен план за експлоатација на каменоломот односно мајданот.

Минирањето согласно став 1 на овој член, може да се врши само под непосреден надзор на стручно лице определено за работите на минирањето.

16. Градежни машини и уреди**Член 196**

Орадијата за работа на механизирани погон (градежните машини и уреди) што се употребуваат во градежништвото, во поглед на заштитата при работа мора да одговараат на специфичните услови во градежништвото. Заштитните направи вградени на градежните машини и уреди мора да одговараат на условите на работа и степенот на загрозеност на работниците кои ракуваат со нив, временските услови, видот и особините на материјалите што се обработуваат.

Член 197

Работниците кои ракуваат со градежните машини и уреди поставени на отворен простор и изложени на временски непогоди (дожд, снег, мраз и слично) мора да бидат на погоден начин заштитени од влијание на тие непогоди.

Член 198

Ракувачот на градежна машина или уред што го раздвигува моторот со внатрешно согорување мора да биде заштитен од штетното дејство на издувните гасови на моторот.

Член 199

Бучавата на градежните машини односно уреди не смеа да ја преминува границата од 80 db.

Работниците кои работат кај уреди со јаки вибрации (сепаратори, вибратори и слично), мора да бидат заштитени на погоден начин од штетното влијание на вибрациите.

Член 200

Градежните машини и уреди со вграден електромотор или електрична инсталација, мора да се заштитат од удар на електрична струја, според важечките технички прописи.

Член 201

Сите лесно достапни ротирачки и подвижни делови на машините и уредите за обработка и преработка на разни градежни материјали (мешалки за бетон, машини за варене и полагање на асфалт) мора да бидат на погоден начин опремени со заштитни направи заради заштита на работниците од можни повреди.

Заштитните направи на машините и уредите од став 1 на овој член мора да бидат вградени така што без нив машината односно уредот не може да се стави во погон.

Отворите за уфрлување односно додавање на материјали на машини со валјаци, ножови и други остри алати мора да бидат осигурени од вовлекување рака на работникот во опасната зона на ножевите или другите остри алати.

Командните лостови и копчиња на склопките на машината мора да се така поставени што ќе го оневозможат неконтролираното вклучување на машината во погон.

Член 202

Деловите на самоодни градежни машини (багери, булдозери, плугови, валјаци, натоварувачи, дамperi, ежови и друго) мора да се лесно и без опасност заменливи. Местото за ракување мора да е поставено така што на ракувачот со машината му овозможи лесна прегледност на теренот на кој се движи.

Рамките на подвижните делови на машината мора да бидат бојадисани со жолти или бели ленти под агол од 45° спрема хоризонталата, заради предупредување на опасност.

Самоодните градежни машини мора да имаат на права за давање звучни сигнали.

Член 203

Другите машини и уреди што се користат во градежништвото (машини за обработка на дрво и метал, развивачи на ацетилен и друго), во поглед на заштитата при работа мора да одговараат на важечките прописи.

17. Работа со рачен и механизирани алат**Член 204**

Рачните алати што се користат во градежништвото, (лопата, мотика, копач, сврдел, чекан, глето, секира и друго), во поглед на материјалот, формата и димензиите мора да одговараат на важечките југословенски стандарди.

Член 205

Рачниот алат на градилиштето мора да биде уредно и прегледно сложен и чуван во посебни складови.

Лицето чија должност е да го чува и сложува рачниот алат на градилиштето, мора секојдневно да ја проверува исправноста на алатот и оштетениот или неисправниот алат веднаш да го исклучи од употреба.

Издавање и употреба неисправен и оштетен алат (со напукнати работни површини, запци и рачки и слични оштетувања) е забрането.

Член 206

Механизираниот алат што се користи во градежништвото (пневматски чекани за камен, бетон, асфалт покривач и тврда земја, електричен рачен алат за обработка на дрво и друго) мора да биде во форма и тежина погоден за лесно пренесување и ракување и под отежнати услови на работа (тесни и непогодни места, работа над главата и слично).

18. Уреди и направи за дигање и пренесување на градежни материјали**Член 207**

Уредите и направите за дигање и пренесување на слободни висечки товари во градежништвото (кабел-дигалка, градежна столбна дигалка, макара и друго), мора во поглед на заштитните мерки при работата да одговараат на пропишаните мерки за заштита при работа со дигалки и кабел дигалки.

Член 208

На градилиштето каде што за дигање и пренесување на товар се користат подвижни дигалки со кукачки и други зафатни направи што висат на челно јаже, мора да се преземат мерки, од паѓање на товарот да се заштитат лицата кои работат во загрозената зона.

Член 209

За правилно и стручно поставување, ракување и одржување на дигалката на градилиштето како и за нејзина монтажа и пренесување на друго градилиште, одговорни се стручните лица определени со општ акт на организацијата.

Член 210

Сите помошни носечки средства за дигање на товар (челични јажиња и јажиња од друг материјал, синџири, алки, кукачки и други зафатни носечки средства) што се користат на дигалки или самостојно, во поглед заштитните мерки мора да одговараат на важечките прописи за заштита при работа со дигалки.

Член 211

Зафатните направи и други средства за пренесување сиплив и сличен материјал, со својата конструкција и форма мора да одговараат на видот на материјалот што во нив се пренесува. Испуѓање на материјалот од овие направи за време на пренесувањето мора да биде оневозможено.

Зафатните направи во форма на сад се полнат само до височината означена под горниот раб на садот. Тие садови мора да бидат оформени така ште да биде спречно нивното запирање за околните делови на објектот. На садовите мора да биде видно означена нивната сопствена тежина и зафатнина.

Садовите мора да бидат прилагодени за лесен истовар на материјалот.

Член 212

Просторот под висечката градежна макара мора да се ограда (со ленти и слично) и на оградата да се стави предупредување на опасност.

Пред или околу вителот, мора, по потреба да се стави заштита од удар на јакето во случај на него-во прекинување.

Член 213

Носечките или конзолите (греди и слично) за кои се прицврстени конзолните дигалки (врабец и сл.) мора да бидат изведени така што да можат со сигурност да го преземат работното оптоварување на конзолната дигалка.

Член 214

Местото на кос работникот го прима материјалот од конзолната дигалка мора да биде оградеено со цврста ограда, а работникот врзан со јаже за заштитниот појас заради обезбедување од паѓање.

Член 215

При дигање на долги предмети со конзолна дигалка (греди, штици, прачки за армирање, цевки и слично); работниците кои го примаат и симнуваат товарот не смеат да ја отстрануваат заштитната ограда. При дигање на товарот, по целата височина на градежниот објект мора да се отстранат издадените делози или да се постави заштитна ограда која ќе го спречи запирањето на товарот.

Член 216

Под направите односно уредите за дигање на товарот, загрозеното подрачје мора да се ограда или да се постави предупредување со забрана за минувањето односно пристап на тоа подрачје.

Електричните кабли за напојување со струја на моторот на дигалката од член 215 на овој правилник мора да се механички заштитени од оштетување при дигањето на товарот (метална цевка, дрвена облога и сл.).

Член 217

За време на нокната работа, општата осветленост на градилиштето мора да биде најмалку 50 лукса, а локалната осветленост кај дигалките и на местата на работата (врзување и одврзување на товарот) најмалку 75 лукса.

Врвот на столбот и крајот на кракот на столбната дигалка мора да има црвено сигнално светло ако дигалката е повисока од 20 м. и ако тоа го бараат месните прилики (близината на аеродром и слично).

Член 218

Дигалките со водилца (товарни градежни лифтови) поставени во шахта или помеѓу столбови, мора да одговараат на современите технички достигнувања.

Ако товарната платформа на дигалката не е оградеена, просторот околу дигалката (шахта, окно и друго) мора да биде од сите страни ограден со полна ограда од штици, или друг погоден материјал.

Ако товарната платформа на дигалката од ставот 2 на овој член е затворена или подот на платформата е ограден, полната ограда околу окното (шахта) односно кафезот на дигалката не мора да биде изведена по целата должина на лифтоот туку само кај пристапот на катовите, до височина од најмалку 200 см. од подот.

Ако за оградување на окното се употребува метална мрежа, окната на мрежата не смеат да бидат поголеми од 20 x 20 мм.

Член 219

Сите отвори за приод на платформата на дигалката од членот 218 на овој правилник што се користат за товарење или истоварање на материјали, мора да имаат врата или цврсти подвижни огради, кои по товарењето и истоварањето на материјалот задолжително се затвораат.

Член 220

Секоја дигалка со кафез или платформа (товарен градежен лифт) мора да има автоматски уреди за кочење во случај на прекинување на јакето, како и направа за автоматско спречување на дигањето на кафезот односно платформата над дозволената височина.

Заради спогодување на ракувачот на дигалката и работниците што вршат товарење односно истоварање на материјалите, дигалката од ставот 1 на овој член сместена во окно, мора да има електрична сигнализација.

Член 221

Дигалките со водилца на столб (скип-дигалки) мора да бидат конструирани, градени и поставени така што да не ја загрозуваат безбедноста на работниците.

Местото на товарење и истоварање на материјалот на катовите, кај дигалките од став 1 на овој член, мора да биде оградеено и обезбедено, за да не би дошло до паѓање на работниците од катот за време на работата.

Пристап во загрозениот простор под товарната платформа на дигалката од ставот 1 на овој член е дозволен само на работниците што вршат товарење или истоварање на материјалите.

Платформата на дигалката мора да одговара на условите за безбеден пренос на товарот односно материјалите.

Член 222

За пренесување јапанери, колички и други средства за превоз на материјали на градилиштето, товарната платформа на дигалката мора да има посебен безбедносен уред за прицврстување на тие средства за платформата на дигалката.

Член 223

Механизираните транспортни ленти за пренесување на сиплив материјал на градилиштето мора да се изградат и постават така што да не ги загрозуваат работниците кои со нив ракуваат или околу нив работат.

Лентите од став 1 на овој член мора да имаат уред за автоматско запирање на работата заради спречување на движењето на лентата во случај на прекин на електричната струја.

19. Транспортирање на градежен материјал

Член 224

За превоз на градежен материјал на градилиштето можат да се употребат само исправни возила кои со својата форма одговараат на видот и тежината на материјалите.

Член 225

Ако превезувањето на градежните материјали се врши со железнички вагони, во процесот на работата и на средствата за превоз како и на железничкиот колосек ќе се применуваат заштитните мерки пропишани во железничкиот сообраќај.

Член 226

Посебните возила за превезување градежни материјали (натоварувач, дампер и друго) можат да се употребат само за целите за кои се конструирани и изработени. Ракувањето со нив може да се довери само на возачи оспособени и квалификувани за ракување со тој вид возила.

Член 227

За превоз на градежен материјал со товарни моторни возила на градилиште се применуваат одредбите од посебните прописи за заштита при работата при превоз со моторни возила односно при товарење и истоварање на товар со моторни возила.

Член 228

При рачно пренесување на градежен материјал, вкупната тежина на материјалот заедно со алатот не може да биде поголема од 20 кг. за работници — мажи и 15 кг. за работници — жени.

20. Електрични инсталации на градилиште

Член 229

Електричните инсталации, уреди, опрема и постројки на градилиштето мора со својата изработка и изведба да одговараат на важечките технички прописи и на југословенските односно странските стандарди. Во поглед на заштитата при работа, овие инсталации, уреди, опрема и постројки мора да одговараат на пропишаните заштитни мерки против опасност од електрична струја во работните простории и на работилиштата.

Член 230

При уредувањето на градилиштето според одредбите на овој правилник, електричните инсталации можат да ги изведуваат, полправаат, одржуваат и отстрануваат само стручно оспособени и квалификувани работници, запознати со опасностите што им се закануваат при тие работи.

Член 231

Слободните електрични водови или кабли на градилиштето мора да бидат положени така да не постои опасност од нивно механичко оштетување (вишочина над почвата, слободен простор надвор од маневарскиот простор на дигалката и на другите средства на механизацијата).

Електричните уреди (склопки, електромотори и друго) сместени на слободен простор, мора да бидат заштитени од атмосферски непогоди. Склопките и другите уреди за вклучување и исклучување на погонската струја мора да се поставени во долапи на пристапни места и обезбедени со уред за заклучување.

Член 232

Преносните рачни уреди на електричен погон што се користат на градилиштето мора да бидат приклучени на намален заштитен напон до 42 V.

Член 233

За вршење нокна работа, на градилиштето мора да се обезбеди вештачка светлина со јачина од најмалку 75 лукса.

Електричните светилки што служат за осветлување на градилиштето можат да бидат приклучени на напон од 220 V ако служат за постојано осветлување и ако се наоѓаат на височина над 280 см.

Преносните електрични светилки што се користат на градилиштето, можат да се приклучат само на намален заштитен напон од 24 V.

Член 234

Електричната инсталација, уредите и опремата на градилиштето можат да се пуштат во работа дури по претходно проверување на исправноста на заштитно заземјување (мерење на отпорот на заземјувањето).

Периодичните испитувања на исправноста на заштитното заземјување се врши, по правило, двапати годишно (во летен и зимски период).

За резултатите на мерењето на отпорот на заземјувањето мора да се состави записник и да се води уредна евиденција.

21. Работа со опасни материјали на градилиште

Член 235

Како опасни материјали на градилиштето, во смисла на овој правилник, се сметаат материјалите што можат да предизвикаат пожар, експлозија, труење и слични штетни последици.

Член 236

Лесно запаливите градежни материјали (штици, греди, летви и друго) на градилиштето задолжително се слагаат на места оддалечени од топлотните извори. Отпадоците од дрво (струготини, шушки, иверки и друго) мора да се отстранат на места безбедни од пожар.

Член 237

Запаливите течности со лесно експлозивни испарувања, како етер, бензин, нафта и разни масла, на градилиштето можат да се чуваат само во посебни склади, обезбедени од пожар и експлозија во смисла на важечките прописи.

При превезување, пренесување и користење на запаливите течности задолжително се применуваат превентивните заштитни мерки предвидени со важечките прописи.

Член 238

Експлозивите и експлозивните средства на градилиштето задолжително се чуваат во посебни склади, изградени според важечките прописи, чија употреба за таа цел е одобрена од надлежниот орган.

Член 239

Создавањето на јаглен-моноксид на градилиште мора да се спречи со примена на следните заштитни мерки:

1) ефикасно проветрување на просториите, сушење со вжестен кокс во отворени кошници, што се врши пред влегувањето на работниците во просториите,

2) безбедно одведување на согорените гасови од моторите со внатрешно согорување или забрана на работата на такви мотори во затворени простории,

3) забрана на загревање на затворените простории на градилиштето, со помош на отворено или провизорно ложиште (мангал и слично), и

4) со забрана на влегување на работниците во загорените садови во кои се чуваат нафтни деривати (чистење цистерни и друго), без преземање на соодветните мерки на заштита и слично.

III. СРЕДСТВА ЗА ЛИЧНА ЗАШТИТА ПРИ РАБОТА И ЛИЧНА ЗАШТИТНА ОПРЕМА

Член 240

Во секое време, градилиштето мора да располага со најмалку 10% резерва на лични заштитни средства и лична заштитна опрема, која ќе се користи за итна замена на механички или на друг начин оштетените и неподобни за употреба заштитни средства односно заштитна опрема.

IV. СМЕСТУВАЊЕ, ИСХРАНА И ПРЕВОЗ НА РАБОТНИЦИТЕ

Член 241

Привремени објекти за сместување и исхрана на работниците мора да се изградат ако градилиштето е вон седиштето на организација и на оддалеченост поголема од 50 километри во една насока.

Член 242

Привремените објекти за сместување и исхрана изградени од монтажно-демонтажни елементи треба да ги исполнуваат техничките прописи за хидро и термичка изолација.

Привремените објекти за сместување во поглед на условите за станозање и хигиено-санитарните услови треба да ги исполнуваат минималните услови и стандарди кои важат за објектите од траен карактер.

Член 243

При одредувањето на локацијата за изградба на привремените објекти за сместување и исхрана треба да се води сметка за климатските услови, условите за снабдување со доволна количина вода за пиење и одржување на личната хигиена, оддалеченоста од сообраќајниците, опасноста од лавина, поплава, одронување на земјиште и камења и можност за изградба терени за рекреација ако такви терени нема во близината.

Член 244

Привремените објекти за сместување и исхрана се лоцираат така што за време на одморот работниците се заштитени од бука, прашина и други штетни влијанија кои се јавуваат при изведувањето на работите водејќи при тоа сметка и за оддалеченоста на градилиштето.

Член 245

Во кругот на објектите за сместување и исхрана на работниците не е дозволено складирање на градежни лесно запаливи и експлозивни материјали и објекти за ремонт на возила и механизација.

Член 246

Објектите за сместување и исхрана на работниците се состојат од: спални, трпезарија, кујна, помошни простории за сместување на прехранбени артикли, перална, просторија за сушење на облека и обувки, остава за алат, просторија за одмор, разонода и општествена активност, просторија за привремена изолација на заболени работници и санитарни простории.

Во исклучителни случаи, трпезаријата може да се користи и како просторија за одмор, разонода и општествени активности доколку е соодветно опремена.

Член 247

За помали градилишта, односно за објекти чија изградба трае до шест месеци каде економски не е оправдано да се градат објекти за сместување на работниците, можат да се користат подвижни објекти специјално приспособени за живеење, кои во поглед на хигиенските и санитарните услови, треба да одговараат на условите предвидени со овој правилник.

Подвижните објекти за сместување на работниците можат да се користат во периодот од 15 март до 30 септември.

Член 248

На објектите за сместување и исхрана на работниците се врши дезинфекција, дезинсекција и дератизација најмалку два пати годишно. Ако водата за пиење не е од градскиот водовод, потребно е редовно хемиско и микробиолошко испитување на водата од страна на надлежна здравствена организација што е потребно да се има писмен наод.

Член 249

Сите објекти за сместување и исхрана мора да имаат прописна, природна или вештачка вентилација и осветлување.

Вештачкото осветлување мора да биде електрично, а во исклучителни случаи и од други извори. Осветлување на објектите со отворен пламен не е дозволено.

Член 250

Кога дневната температура ќе се спушти под нулата сите простории за становање и исхрана мора да се загреваат.

Температурата во просториите кои се загреваат треба да изнесува од 10 до 22°C.

Спални

Член 251

Висината на спалните соби треба да изнесува најмалку 2,3 м, кубатурата по работник најмалку 10 м³, а квадратурата 4 м².

Член 252

Секоја спална треба да биде опремена со удобни кревети со постелина, маса, по една столица на секој работник, ормари или плакари, ноќни орманичиња, сад за питка вода со доволен број чаши, влечки и кошници за отпадоци.

Ако спалните се загреваат со цврсто гориво (дрво, јаглен и сл.) потребно е во секоја спална да има и сандак со капак за горивото.

Член 253

Секој кревет треба да е опремен со душек, перница, два чаршава и со најмалку две кебиња, а по можност и со пижами.

Чаршавите, кебињата, перниците и пижамите треба да се одржуваат во чиста и испрана состојба и да се менуваат најмалку два пати месечно.

Простории за општествена исхрана

Член 254

Простории за исхрана се: кујна, трпезарија, помошни простории за сместување на прехранбени артикли и други потребни помошни простории.

Сите простории за општествена исхрана треба да ги исполнуваат стандардите и нормативите предвидени за угостителски објекти.

Кујна

Член 255

Кујната треба да биде така опремена за да овозможува хигиенско приготвување и чување на храна.

Подот, зидовите и таванот на кујната треба да бидат изградени од градежни материјали кои овозможуваат лесно одржување на хигиената и не создаваат мукла.

Член 256

Кујната треба да биде опремена со ормари за чување на садови, прибор за јадење и посебен ормар за чување на леб во кој не можат да влезат глодари и инсекти.

На адекватно место во кујната, мора да постои уред за отстранување на пареата и мирисите кои се создаваат за време на готвењето на храна.

Доколку во кујната не се готви храна туку се донесува припремена храна треба да биде опремена со уреди за подгревање и приготвување на топли напитки.

Трпезарија

Член 257

Големината на трпезаријата зависи од бројот на работниците кои се хранат, распоредот на смените и од други услови кои произлегуваат од природата на работите.

Член 258

Подот и зидовите на трпезаријата треба да се од материјали чија хигиена лесно се одржува.

Во непосредна близина на трпезаријата, а по можност на влезот, треба да се постават доволен број на мијалници за миење на раце снабдени со топла вода, сапун, крпа за бришење или апарат за сушење на раце.

Член 259

Трпезаријата треба да биде опремена со доволен број маси и столици кои лесно можат хигиенски да се одржуваат и со комплетен прибор за јадење за секој работник.

Помошни простории за сместување на прехранбени артикли

Член 260

Помошните простории за сместување на прехранбени артикли треба да бидат во непосредна близина на кујната и трпезаријата.

За сместување на прехранбени артикли треба да постојат полици, а за артиклите кои лесно се расипуваат ладилници.

Член 261

Во помошните простории, треба да се обезбеди природно и вештачко проветрување во зависност од видот и количината на прехранбените артикли кои се чуваат.

Перална и просторија за сушење на облека

Член 262

Во состав на санитарниот чвор на објектите за сместување и исхрана треба да се обезбеди перална за перење на личната облека на работниците опремена со потребната опрема за перење, просторија за сушење и пеглање.

Перењето и пеглањето може да се организира и по пат на специјализирани услужни сервиси или на друг погоден начин.

Простории за одмор, разонода и општествени активности

Член 263

Во состав на објектите за становање и исхрана, организацијата е должна да обезбеди соодветна просторија за одмор, разонода и општествена активност каде работниците ќе го поминуваат слободното време.

Во објектите каде има помал број на работници, како просторија за одмор може да се користи и трпезаријата ако е соодветно опремена.

Просторијата за одмор, разонода и општествена активност треба да биде снабдена со средства за разонода.

Просторија за привремена изолација на болни

Член 264

Во состав на објектите за сместување и исхрана на работниците треба да има посебна просторија за привремена изолација на болни, која е одвоена од останатите простории и има посебен санитарен уред и опрема во склад со нивната намена.

Потребно е на секои 50 работници кои живеат во објектите да се обезбеди по еден кревет во просторијата за привремената изолација на болните.

Санитарни простории и уреди

Член 265

Во состав на објектите за сместување и исхрана задолжително треба да се обезбедат следните санитарни објекти:

- мијалници,
- клозети и
- купатилата.

Член 266

Доколку во населбата има водовод, санитарните објекти треба да бидат во состав на објектите за становање или во нивна непосредна близина. Ако во населбата нема водовод санитарните објекти треба да се изградат во непосредна близина на спалната.

Член 267

Ако во непосредна близина на објектите не постои можност за приклучување на канализација, отпадните води треба да се одведат во септички јами изведени према важечките санитарни и технички прописи.

Член 268

При изградбата на санитарните објекти треба да се применуваат следните норми:

— мијалниците треба да се изградат како санитарни или полски во вид на корито при што на секои 15 работника да се обезбеди една славина со текущата вода, а по потреба и топла вода;

— типски нужници — чучавци и тоа по една кабина на 10—20 работника со ист број на писуари. Нужниците што се наоѓаат во состав на објектите за становање мора да имаат пред простор со врата што се затвора сама и со уред за водно исплакување. Предпросторот мора да биде снабден и со еден мијалник на секои 4 нужници. Подовите и зидовите мора да се од материјали кои лесно се одржуваат и чистат;

— ако населбата е снабдена со доволна количина вода треба да се изградат стандардни тушеви и тоа на секои 10 до 15 работника по една туш кабина, а ако нема доволно вода да се постават полски тушеви и тоа еден туш на 30 работници.

Тушевите треба да бидат снабдени со ладна и топла вода. Просторијата за туширање треба да има два дела, од кои едниот служи за пресоблекување, а другиот за туширање. Подот и зидовите на купатилата треба да бидат изведени од материјали кои лесно се одржуваат. На подот на купатилата треба да се постават пластични или дрвени решетки.

Член 269

Санитарните простории на нужниците и купатилата мора да имаат соодветна природна или вештачка вентилација.

Сите санитарни простории мора секојдневно редовно да се одржуваат, а нужниците секојдневно да се дезинфицираат.

V. ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 270

Овој правилник влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на СР Македонија“.

Бр. 03-638/1

29 февруари 1988 година
Скопје

Претседател

на Републичкиот комитет за труд,
проф. д-р Тито Беличанец, с. р.

СОДРЖИНА

Страна

206. Правилник за заштита при работа при изведување на градежни работи — — — 277